

In dit nummer:

1. Verslag uilenwerkgroep

Anne Buijtenhek

2. BMP Ossewaarden

Mike Hirschler, Wessel Slob

3. De Roek in Zutphen en omgeving

Jeroen Kuipers

4. Ringactiviteiten zangvogels

diverse auteurs

5. Ooievaars ringen

Jeroen Kuipers

6. Roofvogelinventarisatie

Gretha Vos

7. Watervogeltellingen

Ellen Somhorst

8. Zeldzame en bijzondere soorten

Jeroen Kuipers

VERSLAG UILENWERK- GROEP OVER 2018

We kijken terug op een jaar met tegenstrijdigheden...

Werkzaamheden

De uilenwerkgroep zet zich in voor het welzijn van de uilen in de gemeente Deventer. Wij doen dit onder andere door:

- plaatsen en onderhouden van nestkasten,
- registreren en ringen van Steen- en Kerkuilen,
- voorlichting en advies aan erfbewoners en belangstellenden,
- verbetering van de leefomgeving,
- uitwisseling van kennis aan 'peers'

Zoals elk jaar beginnen wij in het voorjaar met de controles van alle nestkasten. Om te beginnen de steenuilkasten, want die broeden wat eerder in het seizoen dan kerkuilen. Kerkuilen zijn daarentegen verstoringsgevoeliger, dus laten wij die tijdens de broedtijd zoveel mogelijk met rust.

Wanneer er bewoning wordt geconstateerd d.m.v. sporen, roepgeluiden of de aanwezigheid van een uil, wordt de kast in april/mei gecontroleerd op eileg. Mochten er eieren aanwezig zijn dan wordt de nestkast 6 weken later wederom gecontroleerd op succesvolle broedsels. Als er pullen aanwezig zijn, schatten wij de leeftijd in en komen terug rond de 25e levensdag om de pullen te ringen.

In het najaar hebben we kasten gerepareerd of vervangen tijdens de 'schoonmaak-ronde'. Tevens zijn er nieuwe kasten opgehangen op nieuwe locaties.

Resultaten 2018

Onderstaand een overzicht van de steen en kerkuilenresultaten. Deventer-Zuid omvat gedeeltes van Epse, Steenenkamer en Wilp.

Steenuil	Diepenveen	Schalkhaar	Deventer-Zuid	Totaal IJsselstreek	Overijssel
Schatting totaal aantal broedparen in werkgebied	3	13	4	20	1220
Aantal nestkasten in werkgebied	29	33	13	75	1941
Aantal nestkasten met broedsels	2	12	1	15	621
Aantal succesvolle broedsels	1	12	1	14	495
Aantal mislukte broedsels	1	0	0	1	130
Gem. aantal uitgevlogen jongen per succesvol legsel	3,0	3,0	5,0	3,1	3,5
Gem. aantal uitgevlogen jongen per gestart legsel	1,5	3,0	5,0	2,9	2,7
Totaal aantal uitgevlogen jongen	3	36	5	44	onbekend

Het aantal succesvolle broedsels in Diepenveen en Deventer-Zuid waren beiden 1 broedsel, de cijfers zijn hierdoor een beetje misleidend te noemen. In Deventer-Zuid lijkt een gemiddeld aantal uitgevlogen jongen per kast van 5 jongen dan erg hoog, maar wordt beïnvloed door het minimale aantal van 1 kast. Dit was dan wél één zeer succesvol broedsel!

We moesten het dit jaar duidelijk van het weidse Schalkhaar hebben om aan aantallen te komen. Met 12 succesvolle broedsels en 36 uitgekomen jongen waren de steenuilen erg succesvol, en ondanks de droogte zijn er meer jongen uitgekomen dan in 2017 toen er 31 jongen uitvlogen. In Diepenveen blijven we een achteruitgang zien, in 2017 2 succesvolle nesten en dit jaar 1.

Overall, zitten we elk jaar op een gemiddelde van 2,9 uitgevlogen jongen per gestart legsel en daarmee zitten we net boven het Overijssels gemiddelde van 2,7.

Kerkuil

Helaas hebben we weinig succes gehad met de kerkuilen dit jaar, na enkele hele mooie jaren in 2016 en 2017. Hoe dat komt, dat moeten we nog bezien. Zou het de aanhoudende droogte zijn? De kerkuilen broeden nu eenmaal langer en later in het seizoen dan de steenuilen. Een broeiende nestkast, minder voedselaanbod, het zou zomaar kunnen. Het is namelijk niet zo dat de kerkuilen verdwenen zijn, diverse erfbewoners gaven aan dat de uilen nog wel in hun territorium zaten, ondanks dat er geen eieren gelegd werden. We zullen moeten afwachten wat 2019 gaat brengen. De regionale en/of landelijke cijfers zijn nog niet bekend en kunnen we er nog geen conclusies aan verbinden.

In Diepenveen en Schalkhaar waren er beiden 1 succesvol broedsel waarvan in totaal 5 jongen zijn uitgevlogen.

Kerkuil	Diepenveen	Schalkhaar	Deventer-Zuid	Totaal IJsselstreek
Schatting totale aantal broedparen in werkgebied	7	3	0	10
Aantal nestkasten in werkgebied	13	14	0	27
Aantal nestkasten met broedsels	1	2	0	3
Aantal succesvolle broedsels	1	1	0	2
Aantal mislukte broedsels	0	1	0	1
Gemiddeld aantal uitgevlogen jongen per succesvol legsel	4,0	1,0	0	2,5
Gemiddeld aantal uitgevlogen jongen per gestart legsel	4,0	0,5	0	1,7
Totaal aantal uitgevlogen jongen	4	1	0	5

N.B.: de resultaten van Overijssel van kerkuilen waren nog niet bekend bij het schrijven van het jaaroverzicht.

Ringen

Anne Buijtenhek is in 2018 gestart met de opleiding voor het ringen van uilen en heeft het hele seizoen meegelopen met Wil en onder zijn supervisie de uilen geringd. De verwachting is examen af te leggen in het seizoen van 2019.

Het doel van Anne is een RAS-project te beheren voor de Steen- en Kerkuilen voor het gebied van de VWG IJsselstreek en Olst-Wijhe. Na het onverwachts overlijden van Jan van Dijk is (o.a.) IVN Olst-Wijhe zonder ringer komen te zitten. Nu kan ook daar het ringwerk voortgezet worden.

Terugmeldingen

Dit jaar ontvingen wij van 'onze' geringde pullen van voorgaande jaren de volgende terugmeldgegevens. Dit jaar helaas veel terugmeldingen van overleden uilen...

Steenuil:

- Op 12-6-2017 is in Olst een nestjong geringd en op 7-5-2018 in een nestkast verderop in Olst aangetroffen. Het is een vrouw en zat broedend op 4 eieren. Hiermee heeft zij 4,5 km afgelegd.
- Op 5-6-2018 hebben we in Schalkhaar een nestjong geringd en deze werd op 1-7-2018 1 km verderop in Lettele slachtoffer van het verkeer en overleed.
- Op 9-6-2018 is in Diepenveen een nestjong geringd en op 31-7-2018 helaas dood gevonden langs het spoor, vermoedelijk aangereden door een trein, op nog geen kilometer van de nestkast.

Kerkuil:

- Op 5-7-2014 is in Schalkhaar een nestjong geringd en op 5-4-2018 dood gevonden langs de A35 t.h.v. Bornerbroek, ook ditmaal een verkeersslachtoffer. De uil is 4 jaar oud geworden.
- Op 27-6-2017 is een nestjong geringd in Schalkhaar en op 3-2-2018 is deze 2,5 km verderop in Schalkhaar helaas dood aangetroffen nadat hij/zij tegen het raam van een woning was aangevlogen.
- Op 27-6-2017 is in Diepenveen een nestjong geringd en op 1-3-2018 is ook deze uil helaas dood aangetroffen. De kerkuil bleek erg vermagerd te zijn, dus men vermoedt dat de uil verhongerd, verzwakt of ziek is geworden. Wel had hij/zij een flinke afstand afgelegd, want de uil is in Surhuisterveen aangetroffen. Wáár, denken jullie? Wij moesten ook even de kaart erbij pakken, maar Surhuisterveen ligt 95 km noordelijk van Diepenveen, op de grens van Friesland en Groningen tussen Drachten en Lauwersoog.
- Op 7-6-2016 is in Schalkhaar een nestjong geringd en op 26-7-2018 levend aangetroffen in een nestkast in Aalten. Geen verdere gegevens bekend.

Vrijwilligers

Onze 'oudgedienden' Klaas Spijker, Wim Visser en Hans Blaauw zijn nog steeds van de partij. Net zoals Han Grobbe en Anne Buijtenhek. Team Diepenveen heeft de hardnodige versterking gekregen van Carin Dassel. Ook hebben Harry Dijkerman en Elma Vonk aangegeven om tijd in de uilen te willen steken. Ze hebben zich gestort op het uitbreiden van het werkgebied in Epse en Wilp. Ook hier willen we graag meer inzicht krijgen in de verspreiding en broedsucces van de kerkuil, dat is tot nu toe ons nog niet gelukt.

Dus mocht een lezer weten waar in de omgeving van Epse, Wilp en/of Steenenkamer Steen- en/of Kerkuilen zitten, geef het aan ons door! U mag ons mailen via anne2205@gmail.com, hartelijk dank!

Anne Buijtenhek, anne2205@gmail.com

BMP OSSEWAARDEN 2018

Natuur aan de rand van de stad

Inleiding

Voor de eerste keer deden we dit jaar een BMP-A (alle soorten) in de Ossewaarden bij Deventer. Van 15 maart tot 23 juni deden we in totaal 11 keer een telling.

no.	datum	O/Z/N	starttijd
1	15 maart	O	7.00
2	31 maart	Z	6.30
3	11 april	Z	5.30
4	19 april	Z	5.30
5	3 mei	Z	5.00
6	12 mei	Z	5.00
7	22 mei	Z	4.30
8	26 mei	N	22.00
9	2 juni	Z	4.30
10	16 juni	Z	4.15
11	23 juni	N	22.00

O=vroege ochtend
Z=zonsopgang
N=avond/nacht

Het gebied bestaat sinds de herinrichting, naar aanleiding van het project Ruimte voor de Rivier, uit twee delen:

- De oude oeverwal, welke te betreden is via een trap vanaf de spoorbrug (telgebied NO: 35,5 ha).
- Het zachthout oobos dat langs de IJsseldijk loopt, dat bereikt kan worden via een hek vanaf de dijk, vlakbij de zendmast bij De Worp (telgebied ZW: 18,4 ha).

- telgebied
- telgebied Noord Oost
- telgebied Zuid West

We zijn alle keren in staat geweest om de twee gebieden parallel te tellen. Dat bracht de prettige situatie met zich mee dat elke telling over het hele gebied niet meer dan maximaal 1,5 uur duurde. Het was aardig te merken dat verschillende mensen zich 'specialiseerden' in een deel van het gebied en dus steeds dáár telden. Niet iedereen is dus in beide gebieden geweest. Op de oeverwal (NO) is het nooit echt heel nat geweest, ondanks de hoge waterstanden van de IJssel. Daarentegen was de gang door het bos in ZW af en toe, vooral in het begin, zeer modderig en de eerste keer konden we maar net over de eerste brug komen, die geheel onder water stond. Later in het seizoen was er ander water, nl. dauw dat voor veel nattigheid zorgde in het bos, met name daar waar de inmiddels uitgegroeide bramen en andere vegetatie over het pad heen groeiden. We hebben, op één ochtend na (22 mei), toen de telling een dag is uitgesteld vanwege regenbuien, altijd (!) prachtig en windstil weer gehad tijdens de tellingen.

Op 3 mei is Frank Majoor (Sovon) met ons mee geweest om te laten zien hoe de app Avimap op telefoon of Ipad werkt. Bij gebrek aan goede apparatuur bij allen is er verder toch voor gekozen om de waarnemingen op papier in te vullen. Wessel Slob heeft zich van de ondankbare (?) taak gekweten om daarna alle waarnemingen in te voeren in het systeem van Sovon.

Enkele soorten

Hieronder volgt een aantal soorten waarvan het aantal territoria opmerkelijk hoog of laag werd gekwantificeerd gegeven het mogelijke broedbiotoop van de Ossenwaarden. Verder wordt aandacht besteed aan enkele schaarse tot vrij zeldzame soorten.

- **Grauwe Gans**, 17 territoria, hoogste broedcode: 16 (=nest met jongen)
- **Soepgans**, 3 territoria, hoogste broedcode: 15 (=nest met eieren) Noot: de nesten waren een veldbezoek later verdwenen. Het vermoeden bestaat dat deze zijn leeggehaald of gepredeerd.
- **Krakeend**, slechts 1 territorium, hoogste broedcode: 5 (=baltzend paar in broedbiotoop) Opvallend laag voor deze soort die elders in ons land uitstekende resultaten boekt.
- **Wilde Eend**, 12 territoria, hoogste broedcode: 16 Opmerkelijk succesvol voor een soort die landelijk bekeken de laatste jaren hard achteruit gaat.
- **Tureluur**, 1 territorium, hoogste broedcode: 10 (=afleidingsgedrag). Tijdens een veldbezoek werd er 2 keer een scheldend exemplaar vlak boven de waarnemer(s) gezien en gehoord wat zo goed als zeker duidt op de aanwezigheid van nestvlieders die zich schuilhielden in de nabije vegetatie.
- **Oeverloper**, 1 territorium, hoogste broedcode: 10. Noot: voorzichtige schatting! Herhaaldelijk zijn er tijdens een inventarisatie op meerdere plekken tegelijkertijd zingende vogels gezien en gehoord in trillende baltsvlucht wat kan duiden op mogelijk nog een territorium.
- **Kleine Plevier**, 2 territoria, hoogste broedcode: 10. De Ossenwaarden vormen een ideaal gebied voor deze soort vanwege de aanwezige eilandjes in het midden gelegen. Kwetsbaar bij snelle stijging van het waterpeil.
- **Kievit**, 2 territoria, hoogste broedcode: 10. Zeer kwetsbare, van oudsher weidevogel, die in ons land met uitsterven wordt bedreigd door intensieve landbouw, ontwatering en vroeg maaien. Atypisch broedbiotoop hetgeen een sprankje hoop geeft op uitstel van verdwijning in ons land.
- **IJsvogel**, 1 territorium, hoogste broedcode: 14 (= transport voedsel of ontlasting). IJsvogels hebben een flinke klap gekregen aangezien de winter begin dit jaar een vrij strenge tweede vorstperiode kende waarbij het aannemelijk was dat de vogels hun territoria reeds hadden ingenomen hetgeen hen niet deed wegtrekken. Met massale sterfte als gevolg. Niettemin 1 territorium. De enige waarneming bestond uit een voorbijvliegende vogel met een visje in de snavel, terreingebonden.

- **Gele Kwikstaart**, 4 territoria, hoogste broedcode: 12. Het broedbiotoop aan de NO-kant van het gebied lijkt ideaal voor de soort met een landschap dat hier gekenmerkt wordt door moeras- en weelderige laagvegetatie zoals brandnetel. Verstoring in het gebied door met name wandelaars, dikwijls met loslopende honden gepaard, kan de oorzaak zijn van dit lage aantal.
- **Merel**, 8 territoria, hoogste broedcode: 14. In ons land en in naburige landen, met name in Duitsland, wordt de soort geteisterd door het Usutu-virus wat heeft geleid tot grote merelsterfte. Een soort om extra te monitoren op broedresultaten, overleving en dispersie na deze verrassende terugval.
- **Tuinfluitier**, 13 territoria, hoogste broedcode: 14. Tuinfluiters krijgen volop kansen om territoria te bezetten in dit gebied met talrijke ondergroei en moerasbos.
- **Grasmus**, 16 territoria, hoogste broedcode: 12 (= uitgevlogen nestjongen). Territoria werden verspreid over het gehele plot vastgesteld. Stabiele soort, dito aantal.
- **Bosrietzanger**, 17 territoria, hoogste broedcode: 12. Kenmerk: arriveert laat, bij ons begin mei. Lijkt zich niet te storen aan wandelaars (met honden). Laat zich, schijnbaar doodgemoedereerd doorzingend, tot vlakbij benaderen. Het aantal kan wellicht enigszins geflatteerd zijn daar vrouwtjes van deze soort ook zingen (bron: Lars Jonsson / Vogels van Europa).
- **Kleine Karekiet**, slechts 1 territorium, hoogste broedcode: 2 (=zingend/baltzend individu in geschikt broedbiotoop). Vermoedelijk tegenvallend laag in aantal door het ontbreken van rietland.
- **Winterkoning**, 3 territoria, hoogste broedcode: 7 (=almeren wat kan wijzen op een bezet nest met jongen). De matige tot strenge vorstperiode aan het eind van de winter kan de soort zomaar doen decimeren in aantal. Blijkbaar heeft een aantal zich er goed doorheen geslagen, waren er toch voldoende insecten te vinden.

Interpretatie online of handmatig

Het één kan niet zonder het ander. Om de resultaten van autoclustering zo goed mogelijk te kunnen vertalen naar een juiste schatting is het zelf afleggen van veldbezoeken noodzakelijk. Het computerprogramma kan uitslagen weergeven die (teveel) afwijken van je eigen bevindingen opgedaan in het plot. Daarom is het aanbevolen om tussentijds soorten te toetsen aan de hand van autoclustering en niet pas achteraf. Door dit nu en dan eens te checken worden afwijkingen of eigenaardigheden tijdig gezien en kan een reeds gezette stip verplaatst worden voor een betere weergave van het aantal territoria op dat moment.

Digitaal veldinvoeren met behulp van de Avimap-app:

Op 3 mei tijdens veldbezoek 5, demonstreerde Frank Majoor, werkzaam bij Sovon, de mogelijkheid van het digitaal zetten van stippen met behulp van de Avimap-app die gratis kan worden geïnstalleerd op een smartphone met Android besturingssysteem. Een internetverbinding is in het veld niet nodig! Belangrijke pluspunten hiervan zijn het preciezer zetten van stippen en geen bureauwerk meer naderhand. Om er snel en prettig mee te kunnen werken vergt dit wel enige oefening. Dit kan door zelf een plot aan te maken op de Sovon Vogelonderzoek website, bijvoorbeeld door een proefvlak vlakbij het eigen woonadres te claimen dat na voldoende oefening weer verwijderd wordt. Een 'must have tool' voor elke vogelwerkgroep om te kunnen blijven meedraaien in een snel digitaliserend landschap. Frank Majoor is van harte bereid om volgend jaar nog eens te laten zien hoe het veldwerk met de voornoemde app werkt!

Mike Hirschler (algemene deel)
Wessel Slob (details van waarnemingen en Avimap commentaar)

De Roek in Zutphen en omgeving

In dit artikel wil ik een overzicht geven van de ontwikkelingen van de roek *Corvus frugileus* als broedvogel in Zutphen en omgeving. Het onderzochte gebied beslaat de stad Zutphen inclusief Warnsveld, Voorst en het buitengebied tot aan Brummen, Vorden en Baak. Een groot deel van dit gebied behoort tot het zuidelijkste stukje werkgebied van VWG de IJsselstreek terwijl een deel van het onderzochte gebied daar net buiten valt, maar om een compleet beeld te geven worden deze gegevens hier wel gebruikt en ontstaat er meer een overzicht van een gehele regio die als sinds vele jaren wordt geteld.

Resultaten

Dit jaar werden er 19 bewoonde kolonies/kolonietjes gevonden met in totaal 653 nesten. Op 4 plaatsen werden nieuwe vestigingen vastgesteld; de Moesmate en het Stokebrand in Zutphen, de begraafplaats in Gorssel en langs de rondweg bij Vorden. Vier andere kolonies zijn daarentegen al weer enkele jaren verlaten. De kolonie aan de Emmersteeg, Zutphen werd na een periode van 5 jaar 'leegstand' opnieuw bewoond door 22 paar. Dit verschijnsel komen we vaker tegen en heeft waarschijnlijk te maken met het feit dat bepaalde locaties eigenlijk niet zo geschikt zijn maar dat deze uit nood in gebruik worden genomen, veelal door het verjagen van vogels of het ongeschikt raken van nestbomen (snoei/houtkap). Hierdoor zien we een steeds meer toenemende versnippering van de kolonies en krijgen we vooral in het stedelijk gebied te maken met overal kleine groepjes roeken, zoals bijvoorbeeld in de Moesmate en op het Stokebrand (respectievelijk 7, 7, 3 en 5 nesten). Zodra de omstandigheden in grotere, bestaande kolonies verbeteren dan kunnen dergelijke locaties zomaar weer verlaten worden. De vestiging van roeken bij Gorssel en Vorden hebben waarschijnlijk ook te maken met verschuivingen en hebben er in elk geval niet toe geleid dat het aantal roeken binnen het onderzoeksgebied is toegenomen.

Opnieuw in mineur.

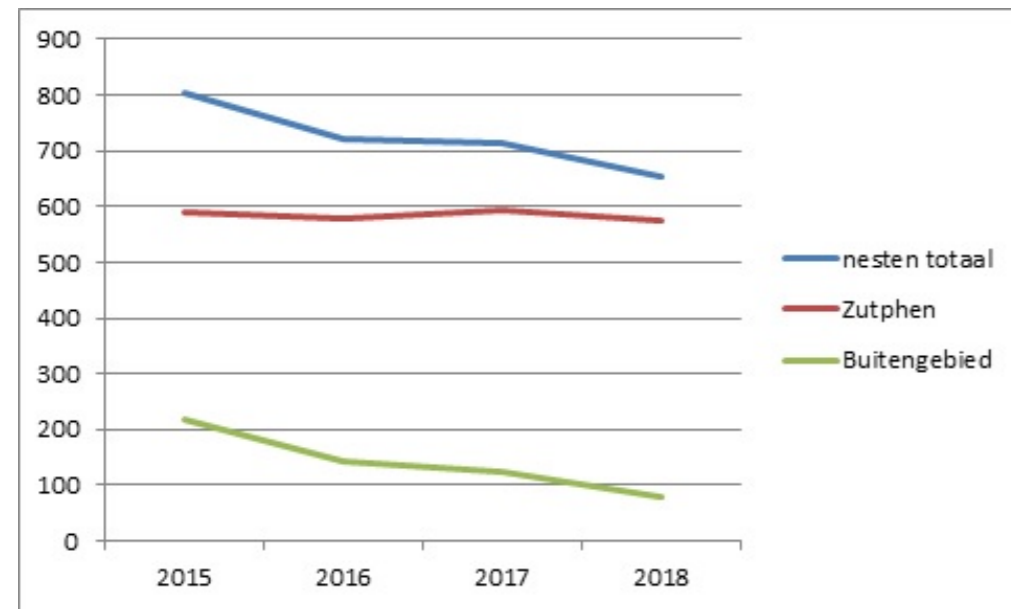
In tabel 1 een overzicht van de aantallen van 2015 t/m 2018 waarin dit duidelijk naar voren komt. Kolonies die in deze periode niet actief meer zijn staan niet in het overzicht, maar worden - mits de locatie nog geschikt is - nog wel in de gaten gehouden.

Tabel 1 overzicht van de kolonies over de afgelopen 4 jaar. In de rechterkolom staat het procentuele verschil tussen 2015 en 2018.

Kolonienaam	2015	2016	2017	2018	% +/-
Begraafplaats Gorssel				19	
Rijksstraatweg, Voorst	93	93	101	39	-58
De Beele, Voorst	67	50	22	2	-97
Boedelhofweg, Eefde	33	0	0	0	-100
Twentekanaal Eefde	24	0	0	0	-100
v. Drinenstr.-Elterweg, Polbeek, Zutphen	74	112	122	138	+ 87
Martinuskerk/de Pauw Warnsveld	2	1	2	2	0
Boompjeswal, Martinetsingel Zutphen	152	109	104	67	-56
Hagepoortplein, Zutphen	21	12	12	11	-48
Parkeerplaats Paardewal, Zutphen	3	1	0	1	-67
Raadhuissteeg-Kerksteegje, Zutphen	1	0	0	0	-100
Tadamastraat, Zutphen	22	21	12	10	-55
Aert van Nesstraat	51	47	44	35	-31
Warnsveldseweg/Den Elterweg	47	66	68	58	+23
Emmersteeg	0	0	0	22	
Schouwlaak	176	199	216	201	+14
Laan naar Eme			2	8	
Zuiderpark	39	0	0	0	-100
De Moesmate		5	5	5	
Harenbergweg		5	5	7	
Baakse weg/N316, Vorden				20	
Moesmate, Karwei				5	
Stokebrand 340				3	
Totaal	805	721	715	653	-19

In de tabel zien we duidelijk dat het totaal aantal nesten elk jaar afneemt hetgeen een procentuele daling oplevert van bijna 19% tussen 2015 en 2018 (-152 nesten). Wat verder opvalt zijn de locaties van de kolonies, nagenoeg alle kolonies liggen in stedelijk gebied! Met de nieuwe vestigingen bij Gorssel en Vorden komt het aantal kolonies in het buitengebied weer op 4, anders waren alleen de kolonies bij Voorst nog over welke overigens een schrikbarende daling laten zien (-82 nesten ten opzichte van 2017). Kortom binnen het onderzoeksgebied is de roek in het buitengebied nagenoeg verdwenen! Er zijn nog wel kolonies in het buitengebied maar deze vallen net buiten het werkgebied en zijn hier buiten beschouwing gelaten. Door de toenemende versnippering van het aantal kolonies zal er ongetwijfeld het een en ander gemist zijn, maar dat zal doorgaans niet om grote aantallen gaan. Waar de roek in het buitengebied ontzettend afneemt is nu ook de groei binnen het stedelijk gebied van Zutphen vanaf 2014 gestopt en zelfs iets dalende (-2,6% tussen 2015 en 2018).

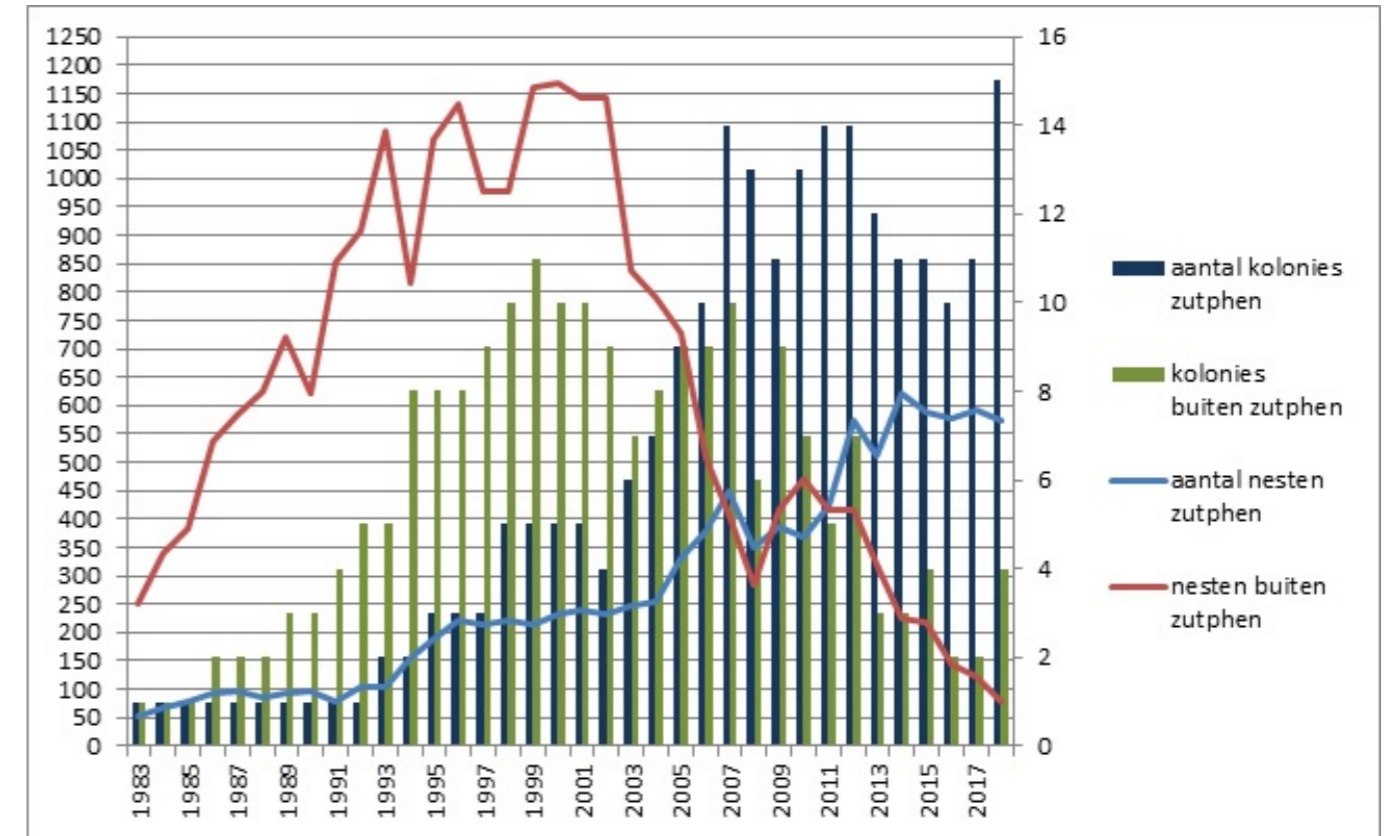
Voor wat betreft het buitengebied is de afname al vanaf het jaar 2000 aan de gang terwijl in diezelfde periode de kolonies binnen het stedelijk gebied een groei lieten zien, echter nooit voldoende om de neergaande trend te stoppen. Tussen 2000 en 2018 is de stand maar liefst gekelderd met 53.9 % en nu ook de groei in de stad gestopt is lijkt het erop dat deze trend alleen maar verder neerwaarts gaat, een beeld dat ook landelijk te zien is.

Grafiek 1. Ontwikkeling van de Roek totaal , buitengebied en Zutphen tussen 2005 en 2018

Verleden en heden

Voor het onderzoeksgebied zijn gegevens beschikbaar vanaf 1970 en vanaf 1983 werd Zutphen gekoloniseerd. Het is de bedoeling om deze gegevens verder uit te werken, ontbrekende gegevens te verzamelen en een totaal overzicht te maken van de ontwikkeling vanaf 1970. Dit gaat nog wel wat tijd vergen en is iets voor later, maar om toch alvast een indruk te geven kunnen we kijken naar de onderstaande grafiek.

Grafiek 2. Ontwikkeling vanaf 1983. Aantal bewoonde nesten(linker as) en het aantal kolonies (rechter as)

In deze grafiek zien we duidelijk de aanvankelijke groei van het aantal roeken in zowel buitengebied als het stedelijke gebied. In het buitengebied neemt de stand explosief toe en in 18 jaar tijd zitten we op 1168 nesten. Vanaf 2000 stort de stand echter in elkaar, en in nog niet de helft van de tijd die er nodig was om de boel op te bouwen zijn we terug bij nagenoeg dezelfde stand als in 1983.

De ontwikkeling binnen Zutphen verloopt veel geleidelijker, vanaf 2007 ontstaat een wat grilliger beeld en vanaf 2014 is ook hier een kleine daling te zien.

Over het hoe en waarom, oorzaken en gevolgen hopelijk in een later stadium meer, maar voorlopig blijft de stand van de roek dalen en blijft het zaak alles goed te volgen. Zullen we die rode lijn ooit weer omhoog zien gaan?

Mocht je een kolonie missen of andere aanvullingen/opmerkingen hebben , geef dit dan door. Een locatie melden kan bijvoorbeeld door de gegevens in te voeren op waarneming.nl en mij even een mailtje te doen met de link naar deze waarneming. Op deze manier zijn de gegevens opgeslagen en is gelijk de locatie goed in beeld.

Bij deze wil ik Steven de Bie bedanken voor het tellen van de kolonies in Voorst en Michel Klemann voor het melden van nieuwe, onbekende kolonies.

Jeroen Kuipers
Jkuipers01@gmail.com

Ringactiviteiten zangvogels

7 projecten in 1 verslag

Ringactiviteiten ONG

INLEIDING

Begin april is de vaste opstelling van gewone mistnetten en 3 hijsnetten weer geïnstalleerd. In totaal was dit 162 meter en 36 meter voor de drie hoogste netten. Al vanaf het begin was duidelijk dat veel van de boompjes aan de hoge kant waren en dat er nog meer gesnoeid, uitgedund en 'verlaagd' moest worden. Daarmee is een begin gemaakt nadat de CES periode voorbij was. Wij hebben de indruk dat dit wel effect heeft gehad op de gewone mistnetten met name bij 1,2, 4, 5 en 7. Na afloop van de CES periode, dit jaar voor ons op 8 augustus (zie tabel 1), is met een zekere regelmaat gevangen t/m 31 oktober. Volgens de oude afspraken zouden wij vanaf 1 november het terrein moeten verlaten i.v.m. de jachtdagen op ONG. In de periode 15 december 2018 t/m 31 januari 2019 kunnen wij er weer terecht en zal er vooral groot onderhoud worden uitgevoerd. Wel overwogen wij om de mistopstelling weer te installeren na 15 december maar zonder de hijsnetten en met gewone netten op dat deel van de vangplek. Er is ruim voldoende reserve materiaal (palen en netten) aanwezig om dat te realiseren. De belangrijkste voorwaarde is natuurlijk de aanwezigheid van steeds twee personen (één met een vergunning). Het is misschien ook een idee om de hijsinstallatie (of een deel daarvan) voor de winterperiode bij Anne Buijtenhek te installeren om er daar ervaring mee op te doen.

Het vangen en ringen wordt door de ONG groep uitgevoerd. Deze bestaat uit Remke van Rijswijk, Anne Buijtenhek, Wessel Slob, Wout Boere en Gerard Boere. Dit zijn allemaal gecertificeerde ringers waarvan Remke en Anne dit voorjaar hun examens haalden en hun ringvergunning kregen. Wout Boere heeft vanwege zijn medische en fysieke problemen de vergunning niet verlengd en heeft ook dit jaar helaas niet actief kunnen meewerken.

Begin mei kregen Gerard Boere en Steven de Bie (ringer in Klarenbeek) het verzoek om iemand met veel belangstelling voor het ringonderzoek in opleiding te nemen. Dit betrof Marcel Ruijs uit Brummen, een ervaren BMP-er met goede kennis van de regio. Wij zijn daarmee akkoord gegaan (Steven formeel mentor, Gerard Boere opleider en Gerard Bogaert 2e opleider) en Marcel heeft de afgelopen maanden al intensief meegewerkt.

RESULTATEN CES PERIODE 2018

De aantallen gevangen vogels in 2018 tijdens het CES onderzoek verschillen procentueel toch aardig van bijv. 2016 met 307 vogels in de CES periode (zie ook bijlage 1) en van 2017 met 268 vogels (zie bijlage 2). Over de oorzaken kun je eindeloos discussiëren en ze zullen zeker te maken hebben met het broedseizoen van verschillende soorten en een zekere invloed van het jaarlijkse onderhoud. Zo ontbreekt in 2018 de Tjiftjaf bijna helemaal.

CES-plek: Oude en Nieuwe Gasthuis terrein Eefde/Almen.

CES periode	Vangdatum	Nieuw geringd	Teruggevangen	Totaal gevangen	
1	13 apr t/m 23 apr	17 april	12	7	19
2	22 apr t/m 03 mei	27 april	10	8	18
3	02 mei t/m 13 mei	7 mei	8	9	17
4	12 mei t/m 23 mei	20 mei	6	7	13
5	22 mei t/m 02 jun	29 mei	21	4	25
6	31 mei t/m 12 jun	3 juni	10	3	13
7	11 jun t/m 22 jun	15 juni	15	4	19
8	20 jun t/m 02 jul	29 juni	29	1	30
9	01 jul t/m 12 jul	7 juli	14	5	19
10	11 jul t/m 23 jul	17 juli	20	3	23
11	21 jul t/m 02 aug	29 juli	20	2	22
12	01 aug t/m 13 aug	8 aug.	13	3	16
Totaal	12 dagen	178	56	234	

In totaal werden 17 soorten vogels gevangen tijdens de CES periode waaronder niet erg algemene soorten zoals appelvink en kleine bonte specht. Zeer opvallend is het ontbreken van goudvink terwijl die soort in andere jaren zeer regelmatig is gevangen; ook later in het seizoen werden maar een paar goudvinken gevangen. Ook het geringe aantal tjiftjaffen is de moeite van het vermelden waard en is in lijn met ontvangen informatie dat deze soort tijdens de broedvogelmonitoring van gebieden in de regio ook vrijwel geheel ontbrak. Dit jaar zijn er wel meer Fitissen gevangen in de CES periode. Het terugvang percentage van iets meer dan 20% is vergelijkbaar met andere jaren.

CES = Constant effort site

Het CES-project heeft als doel op gestandaardiseerde wijze informatie te verzamelen over demografische processen (overleving, reproductie, dispersie) die kan bijdragen tot het verklaren van veranderingen in vogelpopulaties.

<https://vogeltrekstation.nl/nl/onderzoek/monitoringsprojecten/ces-het-constant-effort-site-project>

RESULTATEN IN DE PERIODE NA HET CES ONDERZOEK:

MIDDEN AUGUSTUS T/M 31 OKTOBER 2018

Na de CES periode is er zoveel mogelijk dagen nog gevangen. Die vangdagen werden dit jaar niet zozeer door het weer als wel door de beschikbaarheid, vooral vanwege werkverplichtingen, van gecertificeerde ringers bepaald. Uiteindelijk kon er in augustus 4 ochtenden worden gevangen, in september 7 en in oktober 11 ochtenden. In deze periode is weer gebruik gemaakt van geluid om vogels aan te trekken. Dat gebruik van geluid is tijdens de CES periode niet toegestaan. Er werden twee draagbare geluidsinstallaties gebruikt met elk twee speakertjes met kabel om deze op afstand te brengen. Deze stonden de hele periode ter hoogte van de netten 4-6 en de hoge netten 8-10. De grote geluidsbox met een zware lichtaccu werd vanuit de auto gebruikt en de speaker met kabels tot bij de sectie met netten 1-3 gebracht. Alle apparatuur dateert nog van het vangen en ringen in Frankrijk (2006-2014) en bij Wout Boere. De apparatuur is door een goede vriend van Gerard gebouwd. Door het geluid werden vooral meer goudhanen, koperwieken en diverse mezen, waaronder zwarte mees, gevangen. Heel apart was de vangst van 19 kepen in één ronde die mooi verspreid zaten over de netten 5 en 6. Kepen zijn zelden gevangen en deze vangst leek sterk op een panieklucht de bosjes in veroorzaakt door een jagende sperwer. Een andere verrassing was de vangst van een koolmees met een Moskva ring (zie foto).

De koolmees met Moskva ring!

De beide netten (5 en 6) met de 19 kepen. Op de achtergrond is Wessel Slob al begonnen met het uithalen van de vogels.

Soort	Nieuw geringd	Teruggevangen	Totaal
1. Kleine Bonte specht	1	0	1
2. Grote Bonte Specht	0	1	1
3. Zwarte Mees	2	0	2
4. Glanskop	1	4	5
5. Pimpelmees	96	5	101
6. Koolmees	211	24	235
7. Staartmees	14	10	24
8. Tjiftjaf	27	2	29
9. Spotvogel	1	0	1
10. Zwartkop	196	4	200
11. Tuinfluiter	7	0	7
12. Vuurgoudhaan	7	0	7
13. Goudhaan	54	1	55
14. Winterkoning	9	6	15
15. Boomklever	2	0	2
16. Merel	15	0	15
17. Koperwiek	63	0	63
18. Zanglijster	21	0	21
19. Roodborst	51	10	61
20. Gekraagde Roodstaart	1	0	1
21. Heggenmus	38	0	38
22. Vink	18	0	18
23. Keep	19	0	19
24. Goudvink	2	0	2
25. Sijs	2	0	2
Totaal	858	67	925

Tabel 3: Totaal van de vangsten op ONG in de periode 15 augustus t/m 31 oktober 2018.

OVERZICHT VAN DE VANGACTIVITEITEN GEDURENDE DE JAREN 2102-2018

Sinds 2012 worden de vangsten die op het ONG worden gedaan ingevoerd op de site trektellen.nl. Behalve voor de visuele trek is er een aparte sectie voor het invoeren van ringvangsten en alle ringprojecten die zowel binnen als buiten de vogelwerkgroep in de directe omgeving actief zijn staan op deze site.

In de jaren 2012 t/m 2018 is er in totaal 1130:17 uur gevangen op ONG (zie onderstaande tabel)

jaar	uren	vangsten	gem/uur
2012	59:00	342	5.8
2013	142:55	528	3.7
2014	152:50	827	5.4
2015	216:51	1454	6.7
2016	214:00	1152	5.4
2017	159:25	874	5.5
2018	185:26	1159	6.3

Totaal	1130:17	6336	

Tabel 4: jaarvangsten op ONG en het gemiddelde per vanguarduur.

In deze periode zijn er in totaal 6336 vogels gevangen verdeeld over 43 soorten. Hierbij ging het om 5380 nieuw geringde vogels en 956 teruggevangen vogels. In verhouding werden de meeste terugvangsten gedaan gedurende de CES periode die formeel loopt van 15 april t/m 15 augustus.

In onderstaande tabel een overzicht van de gevangen soorten met de aantallen per jaar.

Soort	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
1. Sperwer	0	2	0	0	0	0	0
2. Houtsnip	0	0	0	0	0	1	0
3. IJsvogel	0	0	0	1	8	0	0
4. Kleine Bonte specht	0	0	1	0	0	0	3
5. Grote Bonte Specht	0	0	1	6	4	6	4
6. Gaai	3	1	4	0	7	4	0
7. Zwarte Mees	3	0	5	30	1	3	2
8. Glanskop	1	0	6	10	6	14	5
9. Matkop	0	2	1	3	0	0	0
10. Pimpelmees	60	45	133	202	61	130	111
11. Koolmees	104	100	194	240	92	209	277
12. Staartmees	20	4	11	16	35	42	24
13. Fitis	1	8	1	2	9	3	8
14. Tjiftjaf	16	67	66	161	135	70	33
15. Bladkoning	0	0	1	0	0	0	0
16. Kleine Karekiet	0	1	0	0	5	0	1
17. Bosrietzanger	0	0	0	0	1	0	0
18. Spotvogel	0	1	0	0	0	0	1
19. Zwartkop	47	148	164	316	336	127	285

Soort	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
20. Tuinfluiter	1	22	13	41	26	16	13
21. Grasmus	0	0	2	2	1	1	0
22. Vuurgoudhaan	1	0	0	3	4	9	7
23. Goudhaan	5	1	5	56	30	3	55
24. Winterkoning	4	11	15	17	34	22	26
25. Boomklever	2	3	2	4	1	7	3
26. Boomkruiper	3	2	3	5	3	1	2
27. Merel	6	14	21	73	48	27	33
28. Koperwiek	4	0	0	2	7	22	63
29. Zanglijster	7	4	14	27	21	12	30
30. Grauwe Vliegenvanger	0	1	0	0	0	0	0
31. Roodborst	31	45	103	141	148	78	91
32. Bonte Vliegenvanger	1	3	0	3	1	0	0
33. Gekraagde Roodstaart	0	0	0	4	2	0	1
34. Roodborsttapuit	0	0	0	0	1	0	0
35. Huismus	1	9	4	7	1	0	1
36. Ringmus	0	0	0	1	0	0	0
37. Heggenmus	10	10	22	52	85	23	38
38. Boompieper	0	0	1	0	0	0	0
39. Vink	1	5	8	9	19	14	18
40. Keep	1	0	0	0	0	0	19
41. Appelvink	1	0	0	0	1	4	1
42. Goudvink	8	18	26	15	19	23	2
43. Sijs	0	1	0	5	0	3	2

Totaal	342	528	827	1454	1152	874	1159

Tabel 5: gevangen aantallen per soort op ONG in de periode 2012 t/m 2018.

Als we kijken naar de jaartotalen dan zitten daar behoorlijke verschillen in. Er is een heel duidelijk verband te zien tussen het aantal gemaakte uren en de aantallen vogels die er werden gevangen. Het gemiddeld aantal vogels per uur verschilt echter niet erg veel; er is blijkbaar een redelijk constante stroom/aanwezigheid aan/van vogels die in de netten kunnen vliegen. Wat de invloed is van de in de loop van 2015 geplaatste 3 hijsnetten is nog niet goed geanalyseerd.

Ook zullen de totaal aantallen sterk beïnvloed worden door de doortrek in de maanden na de CES periode en in mindere mate door de broedresultaten gedurende de CES. Als we kijken naar de totalen over alle jaren voor de periode 'voorjaar' (januari t/m half juni) dan komt dat op 785 vangsten, de periode najaar (half juni t/m december) levert 5551 vangsten op. Het is ook deze laatste periode waarin jaarlijks de grootste schommelingen zitten en die precies valt in de jongen fase van de CES en de doortrek maanden september en oktober.

Soort	Totaal	Gemiddeld	Nieuw geringd	Teruggevangen	Jaar maximum
-------	--------	-----------	---------------	---------------	--------------

1.	Sperwer	2	0,3	1	1	2 (2013)
2.	Houtsnip	1	0,1	1	0	1 (2017)
3.	IJsvogel	9	1,3	9	0	8 (2016)
4.	Kleine Bonte specht	4	0,6	4	0	3 (2018)
5.	Grote Bonte Specht	21	3	14	7	6 (2017)
6.	Gaai	19	2,7	14	5	7 (2016)
7.	Zwarte Mees	44	6,3	44	0	30 (2015)
8.	Glanskop	42	6	30	12	14 (2017)
9.	Matkop	6	0,9	5	1	3 (2015)
10.	Pimpelmees	742	106	629	113	202 (2015)
11.	Koolmees	1216	174	1000	216	277 (2018)
12.	Staartmees	152	22	116	36	42 (2017)
13.	Fitis	32	4,6	26	6	9 (2016)
14.	Tjiftjaf	548	78	448	100	161 (2015)
15.	Bladkoning	1	0,1	1	0	1 (2014)
16.	Kleine Karekiet	7	1	6	1	5 (2016)
17.	Bosrietzanger	1	0,1	1	0	1 (2016)
18.	Spotvogel	2	0,3	2	0	1 (2013)
19.	Zwartkop	1423	203	1314	109	336 (2016)
20.	Tuinfluitter	132	19	95	37	41 (2015)
21.	Grasmus	6	0,9	6	0	2 (2014)
22.	Vuurgoudhaan	24	3,4	24	0	9 (2017)
23.	Goudhaan	155	22	151	4	56 (2015)
24.	Winterkoning	129	18	84	45	34 (2016)
25.	Boomklever	22	3,1	18	4	7 (2017)
26.	Boomkruiper	19	2,7	17	2	5 (2015)
27.	Merel	222	32	146	76	73 (2015)
28.	Koperwiek	98	14	98	0	63 (2018)
29.	Zanglijster	115	16	104	11	30 (2018)
30.	Grauwe Vliegenvanger	1	0,1	1	0	1 (2013)
31.	Roodborst	637	91	493	144	148 (2016)
32.	Bonte Vliegenvanger	8	1,1	8	0	3 (2013)
33.	Gekraagde Roodstaart	7	1	7	0	4 (2015)

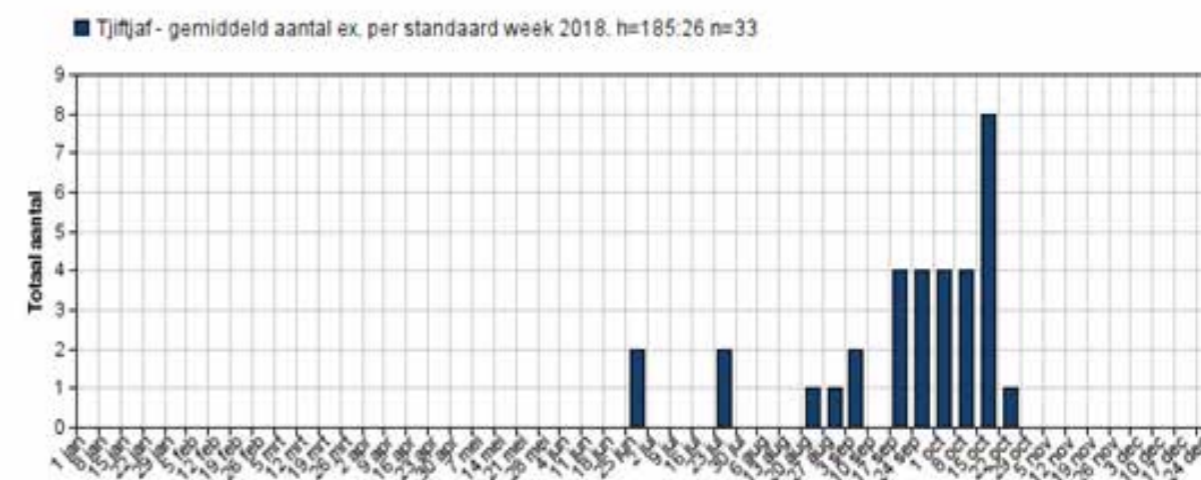
Soort	Totaal	Gemiddeld	Nieuw geringd	Teruggevangen	jaar maximum
-------	--------	-----------	---------------	---------------	--------------

34.	Roodborsttapuit	1	0,1	1	0	1 (2016)
35.	Huismus	23	3,3	23	0	9 (2013)
36.	Ringmus	1	0,1	1	0	1 (2015)
37.	Heggenmus	240	34	231	9	85 (2016)
38.	Boompieper	1	0,1	1	0	1 (2014)
39.	Vink	74	10,6	73	1	19 (2016)
40.	Keep	20	2,9	20	0	19 (2018)
41.	Appelvink	7	1	7	0	4 (2017)
42.	Goudvink	111	16	95	16	26 (2014)
43.	Sijs	11	1,6	11	0	5 (2015)

Totaal	6336	905	5380	956
--------	------	-----	------	-----

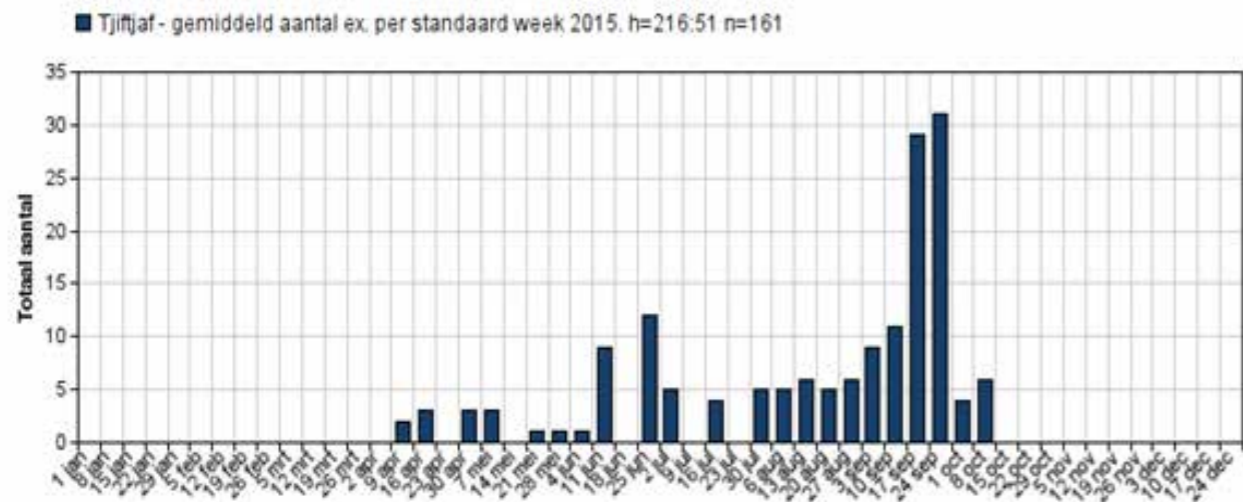
Tabel 6: gevangen totaal, gemiddeld en jaar maximum

Per soort zijn de vangsten per jaar sterk verschillend door variatie in doortrek en door wisselende successen gedurende het broedseizoen. Een aardig voorbeeld is de tjiftjaf die in 2018 vrijwel ontbrak gedurende de CES, waarschijnlijk door een slecht broedseizoen (kwam ook uit BMP tellingen voor SOVON). Onderstaande grafiek toont de verdeling van vangsten in 2018 van de tjiftjaf over het jaar heen met maar 4 vogels gevangen gedurende de CES periode. Dat waren nieuwe en geen terugvangsten, dus of deze vogels hier gebroed hebben is ook nog maar de vraag.

Grafiek 1: vangsten van de tjiftjaf in 2018.

De volgende afbeelding toont de vangsten van de tjiftjaf in het jaar 2015 waarin gedurende de CES periode veel meer tjiffen aanwezig waren. Een vergelijkbaar beeld zien we in 2016 en 2017 al waren de aantallen in 2017 ook al aanzienlijk lager dan in de twee voorgaande jaren.

Grafiek 2: vangsten van de tjiftjaf in 2015.

**PARAMEDISCHE ACTIVITEITEN (ZOËNOSENONDERZOEK):
VERZAMELEN VAN BLOEDMONSTERS, TEKEN EN KEELSLIJMVOOR ONDER-
ZOEK AAN VIRUSSEN (USUTU-VIRUS, WEST-NIJL EN VOGELGRIEP)**

Voor deze activiteiten is Gerard Boere apart gecertificeerd onder de Wet op de Dierproeven (WoD). Bij een aantal doelsoorten, met name Afrika trekkers, zoals tuinfluiter, braamsluiper, zwartkop e.d. wordt een heel klein bloedmonster genomen via een prik in een vleugelader en opname van het bloed op een speciaal geprepareerd filtreerpapier. Het keelslijm wordt verzameld met een wattenstaafje en in een vloeistof geconserveerd. De teken komen droog in een buisje. Merels worden standaard bemonsterd vanwege het Usutu-virus en na de zomer kwam er ook het verzoek om zanglijster en huismus te bemonsteren ook in relatie tot o.a. het Usutu-virus. Voor alle genomen monster zie bijlage 4.

Vangen en ringen vol in actie met Remke en Wessel: de linker tafel met alle materialen voor het ringen en meten van de vogels en de rechter tafel met de medische uitrusting voor het nemen van zoönosenmonsters door Gerard.

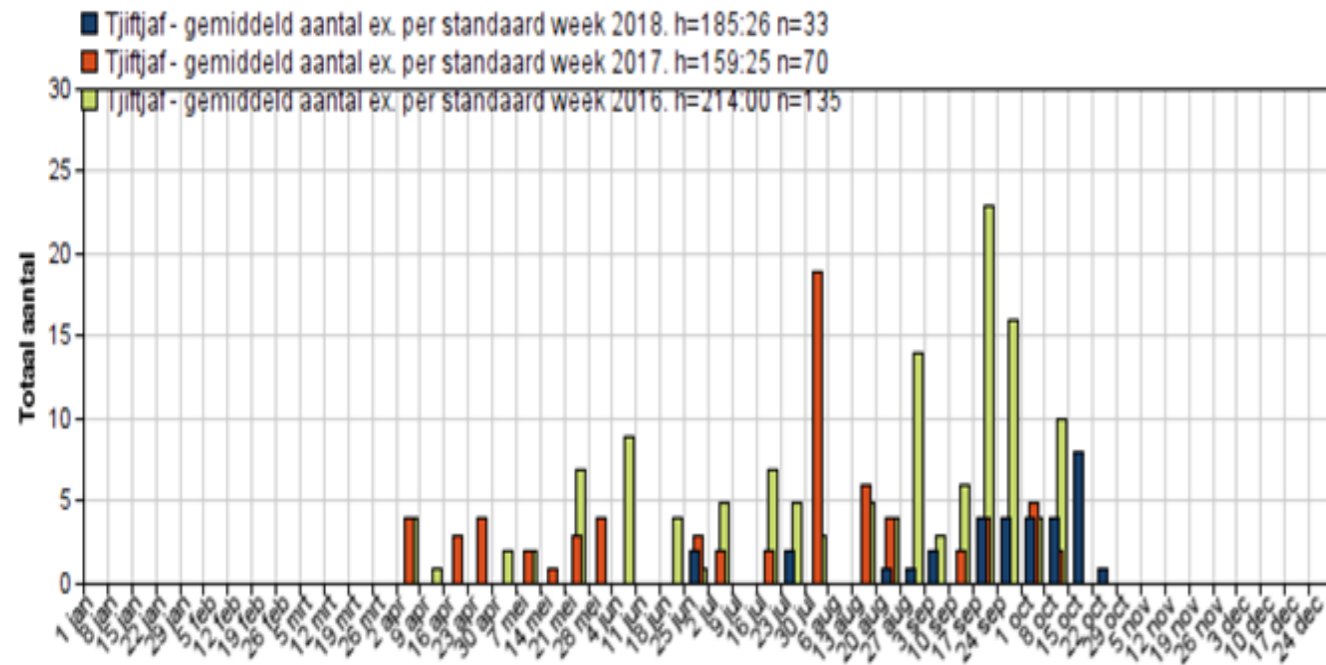
Bijlage 1: CES resultaten in 2016

	CES periode	Vangdatum	Nieuw geringd	terugvangsten	Totaal
1	13 apr t/m 23 apr	14 april	9	9	18
2	22 apr t/m 03 mei	1 mei	10	11	21
3	02 mei t/m 13 mei	7 mei	15	14	29
4	12 mei t/m 23 mei	21 mei	11	17	28
5	22 mei t/m 02 jun	26 mei	6	12	18
6	31 mei t/m 12 jun	9 juni	14	10	24
7	11 jun t/m 22 jun	22 juni	31	5	36
8	20 jun t/m 02 jul	26 juni	19	4	23
9	01 jul t/m 12 jul	4 juli	28	5	33
10	11 jul t/m 23 jul	16 juli	25	10	35
11	21 jul t/m 02 aug	24 juli	17	11	28
12	01 aug t/m 13 aug	4 augustus	11	3	14
	Totaal		196	111	307

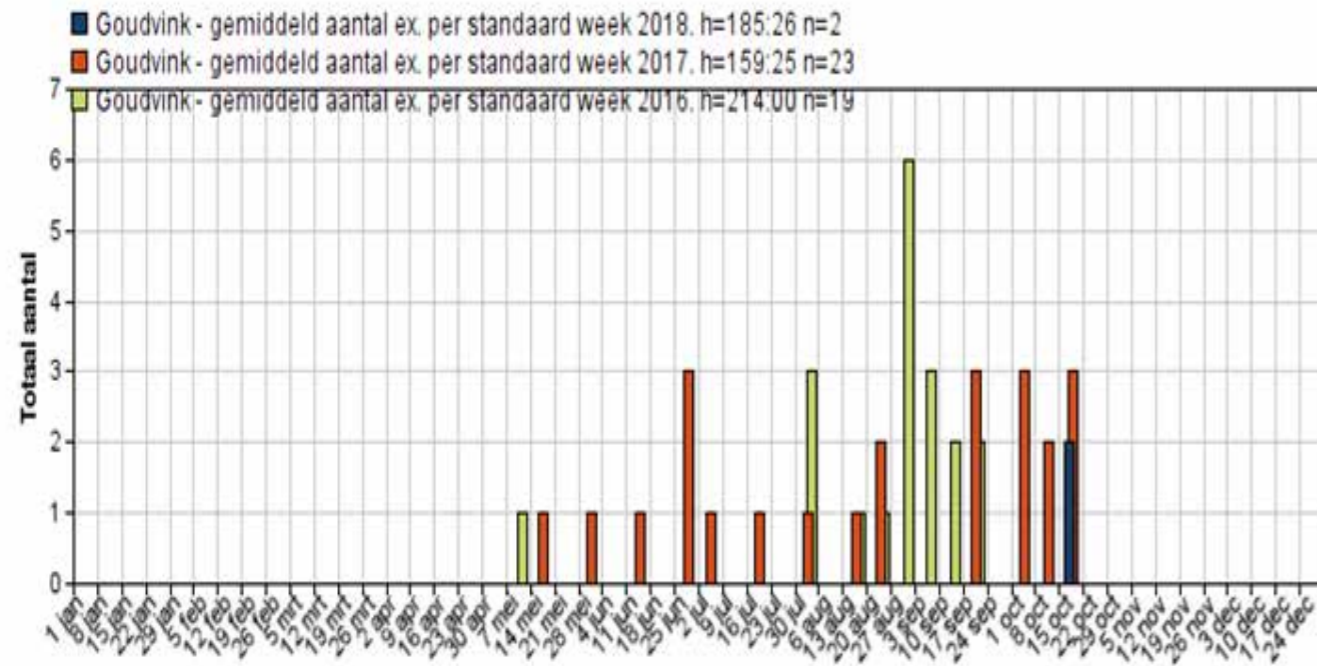
Bijlage 2: CES resultaten in 2017

2017	CES periode	Vangdatum	Nieuw geringd	Terugvangsten	Totaal
1	13 apr t/m 23 apr	21 april	8	3	11
2	22 apr t/m 03 mei	29 april	7	8	15
3	02 mei t/m 13 mei	8 mei	4	6	10
4	12 mei t/m 23 mei	15 mei	9	3	12
5	22 mei t/m 02 jun	26 mei	19	7	26
6	31 mei t/m 12 jun	2 juni	21	6	27
7	11 jun t/m 22 jun	17 juni	45	1	46
8	20 jun t/m 02 jul	26 juni	22	9	31
9	01 jul t/m 12 jul	5 juli	17	1	18
10	11 jul t/m 23 jul	18 juli	19	2	21
11	21 jul t/m 02 aug	31 juli	19	7	26
12	01 aug t/m 13 aug	4 augustus	14	11	25
	Totaal		204	64	268

Bijlage 3: overzicht vangsten tjiftjaf en goudvink

Vangsten van de tjiftjaf verdeelt over het jaar en drie jaren vergeleken. Duidelijk is te zien dat in 2018 de aantallen veel lager waren dan in de voorgaande jaren.

Vangsten van de goudvink verdeelt over het jaar en drie jaren vergeleken. Het zeer geringe aantal in 2018 is wel erg opvallend.

Bijlage 4: overzicht van soorten en locatie van genomen zoönosenmonsters

Nr	Datum	Soort	Ringnummer	Locatie
1	25 maart	Merel	L388896	Schansweg/Kuinre
2	25 maart	Merel	L 501149	Schansweg/Kuinre
3	17 april	Zwartkop	BG 43231	ONG
4	17 april	Zwartkop	BG 43232	ONG
5	27 april	Merel	Z 079862	ONG
6	27 april	Merel	L 388797	ONG
7	27 april	Tuinfluit	BG 43242	ONG
8	7 mei	Tuinfluit	BG 43251	ONG
9	7 mei	Merel	L 501122	ONG
10	20 mei	Zwartkop	BE 23460	ONG
11	20 mei	Merel	L 462624	ONG
12	29 mei	Zwartkop	BE 23475	ONG
13	29 mei	Zwartkop	BE 23476	ONG
14	15 juni	Merel	L 501155	ONG
15	17 juli	Merel	L 501158	ONG
16	17 juli	Merel	L 501159	ONG
17	29 juli	Tuinfluit	BG 43710	ONG
18	29 juli	Tuinfluit	BG 43712	ONG
19	29 juli	Merel	L 501164	ONG

Bovenstaande monsters genomen gedurende de CES periode; hieronder later in het seizoen.

20	22 aug.	Zwartkop	BG 43787	ONG
21	22 aug	Tuinfluit	BG 43788	ONG
22	23 aug	Merel	L 501172	ONG
23	30 aug	Merel	L 501174	ONG
24	25 sept	Merel	L 501182	ONG
25	26 sept	Zanglijster	L 501184	ONG
26	26 sept	Merel	L 501185	ONG
27	8 okt	Zanglijster	L 501190	ONG
28	10 okt	Zanglijster	L 501191	ONG
29	10 okt	Merel	L 501192	ONG
30	10 okt	Merel	L 501193	ONG
31	13 okt	Merel	L 501194	ONG
32	13 okt	Zanglijster	L 501195	ONG
33	16 okt	Zanglijster	L 501196	ONG
34	16 okt	Merel	L 501197	ONG
35	12 okt	Huismus	V 661415	Kippenhok
36	12 okt	Huismus	V 910273	Kippenhok
37	12 okt	Huismus	V 661918	Kippenhok
38	23 juni	Merel	L 501154	Tuin Gorssel
39	29 sept	Merel	L 501189	Tuin Gorssel
40	29 sept	Huismus	V 910227	Tuin Gorssel

Verlag VRS Vorden

Inleiding

In 2012 zijn we in de tuin begonnen met het vangen en ringen van vogels in het kader van mijn opleiding als gediplomeerd ringer. O.l.v. Gerard Boere werd er regelmatig geringd. Eind 2012 zijn we gestart met het kleurringen van de huismussen en was het een officieel Ringmusproject van het vogeltrekstation, RM061. Ook zijn vanaf november 2012 de resultaten op trektellen gezet.

De opstelling van de mistnetten is in 2 delen. Het ringmusproject is in de tuin en daar worden 3 netten gebruikt van bij elkaar 39 meter. Er mag in de tuin geen vogelgeluid gebruikt worden om de vogels te lokken. Vanaf 2013 is op enige afstand van de tuin, achter de paardenbak, een zelf aangeplant bosje in gebruik genomen om meer vogels te kunnen vangen. In het bosje mogen de vogels wel met geluid gelokt worden. Het aantal meters net in het bosje is meestal 36 of 45 meter.

Seizoen 2018

In tabel 1 en 2 staan de vangsten van dit jaar. Deze resultaten zijn verkregen in 26 vangdagen en ruim 140 uur vangen. De vangsten betreffen de tuin en het bosje. Alleen de resultaten van de boerenzwaluw betreft ook geringde nestjongen, dit jaar hadden we 7 paar Boerenzwaluwen. Vooral de tweede leg had last van de droogte en warmte waardoor er minder jongen groot werden en uitvlogen. Er zijn dit jaar 29 soorten gevangen, nieuwe soorten voor de ringbaan waren koperwiek, ekster en keep. De top drie bestaat weer uit koolmees, huismus en pimpelmees.

Tabel 1: VRS Vorden 2018, aantal per soort alfabetisch

Soort	Nieuw geringd	Teruggevangen	Totaal
Boerenzwaluw	22	2	24
Boomkruiper	1	-	1
Ekster	1	-	1
Fitis	1	-	1
Gekraagde roodstaart	2	-	2
Glanskop	1	-	1
Goudhaan	5	-	5
Groene specht	1	-	1
Grote bonte specht	1	-	1
Heggenmus	16	9	25
Huisumus	97	77	174
Kauw	1	1	2
Keep	3	-	3
Koolmees	108	92	200
Koperwiek	1	-	1
Merel	29	19	48
Pimpelmees	84	52	136
Ringmus	3	-	3
Roodborst	28	16	44
Staartmees	23	-	23
Steenuil	-	1	1
Tjiftjaf	6	-	6

Tuinfluitter	1	-	1
Vink	43	22	65
Vuurgoudhaan	1	-	1
Winterkoning	5	6	11
Zanglijster	2	-	2
Zwarte roodstaart	2	-	2
Zwartkop	15	-	15

Tabel 2: VRS Vorden 2018, aantal per soort.

Soort	Nieuw geringd	Teruggevangen	Totaal
Koolmees	108	92	200
Huisumus	97	77	174
Pimpelmees	84	52	136
Vink	43	22	65
Merel	29	19	48
Roodborst	28	16	44
Heggenmus	16	9	25
Boerenzwaluw	22	2	24
Staartmees	23	-	23
Zwartkop	15	-	15
Winterkoning	5	6	11
Tjiftjaf	6	-	6
Goudhaan	5	-	5
Keep	3	-	3
Ringmus	3	-	3
Gekraagde roodstaart	2	-	2
Kauw	1	1	2
Zanglijster	2	-	2
Zwarte roodstaart	2	-	2
Boomkruiper	1	-	1
Ekster	1	-	1
Fitis	1	-	1
Glanskop	1	-	1
Groene specht	1	-	1
Grote bonte specht	1	-	1
Koperwiek	1	-	1
Steenuil	-	1	1
Tuinfluitter	1	-	1
Vuurgoudhaan	1	-	1

Periode 2013 t/m 2018.

In tabel 3 staan alle gevangen vogels, dus nieuw gevangen en terug gevangen. Omdat er niet ieder jaar evenveel uren gevangen is en ook het aantal meters net iets kan verschillen moeten we voorzichtig zijn met conclusies. Maar toch zijn er wel wat trends op te merken. De huismus is de meest gevangen vogel over deze 6 jaren, gevolgd door de koolmees. Het aantal gevangen vinken neemt de laatste 2 jaar beduidend toe. Ook hier, net als landelijk, neemt het aantal merels af, Usutu-virus! De roodborsten zijn goed vertegenwoordigd in 2018. tjiftjaf en zwartkop zijn de laatste 2 jaren minder gevangen. De ringmussen maken een moeilijke tijd door, het aantal van 3 viel me niet tegen. Opvallend was het uitblijven van gevangen groenlingen, in 2017 nog 11 en in 2018 0 en er is beide jaren goed gevoerd met zonnepitten.

Tabel 3: VRS Vorden totaal gevangen 2013-2018.

Soort	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Koolmees	108	93	193	90	186	200
Huisemus	240	167	78	105	137	174
Pimpelmees	89	88	137	90	142	136
Vink	16	13	26	20	30	65
Merel	38	97	104	88	73	48
Roodborst	14	30	31	37	21	44
Heggenmus	14	34	50	36	37	25
Boerenzwaluw	5	7	4	45	15	24
Staartmees			10			23
Zwartkop	1	15	36	32	16	15
Winterkoning	4	9	23	15	5	11
Tjiftjaf	6	34	28	27	6	6
Goudhaan		1	3	2	1	5
Keep						3
Ringmus	9	8	1		3	3
Gekraagde roodstaart			4	7	7	2
Kauw		1	1	10	6	2
Zanglijster	1	5	2	1	1	2
Zwarte roodstaart	6		9	3		2
Boomkruiper	1	7	10	1	4	1
Ekster						1
Fitis		2	3	2	1	1
Glanskop			1			1
Groene specht		1	2	1		1
Grote bonte specht		1		2	3	1
Koperwiek						1
Steenuil	1			1		1
Tuinfluitier	1	3	1		1	1
Vuurgoudhaan			1	1		1
Boomklever					1	
Draaihals					1	
Goudvink			3		1	
Groenling		1		2	11	

Kleine karekiet			1	1	1	
Kramsvogel					1	
Putter		1		1	1	
Spreeuw		1	2	2	2	
Turkse tortel			1	1	1	
Witte kwikstaart	1	1			2	
Gaai	1	3	3			
Zwarte mees	33		6			
Braamsluiper		2	1	3		
Grasmus		2	2	1		
Bonte vliegenvanger		1				
Appelvink				1		

totaal	589	628	777	628	717	800
---------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------

Project gekleuringde huismussen (ring-MUS)

In onze tuin worden de gevangen huismussen voorzien van 1 metalen ring en 3 kleurringen, zodat ze aan iedere poot 2 ringen hebben. De combinaties worden zo gekozen dat ieder individu een unieke kleurcombinatie krijgt en zo met de verrekijker of telescoop af te lezen is. Aan de poot met de metalen ring komt een vaste kleur, b.v. wit. Aan de ander poot komen 2 kleurringen. Bijvoorbeeld een vogel met de kleurringen wit, rood en groen. Deze informatie is nog niet voldoende omdat we van iedere ring willen weten waar die zit, links of rechts en onder of boven. Er zijn dus 8 combinaties met deze kleurringen mogelijk, n.l.

Tabel 4: mogelijke combinaties met 1 wit, 1 groen en 1 rood.

	Links boven	Links onder	Rechts boven	Rechts onder
Huisemus 1	metaal	wit	rood	groen
Huisemus 2	metaal	wit	groen	rood
Huisemus 3	wit	metaal	rood	groen
Huisemus 4	wit	metaal	groen	rood
Huisemus 5	rood	groen	metaal	wit
Huisemus 6	groen	rood	metaal	wit
Huisemus 7	rood	groen	wit	metaal
Huisemus 8	groen	rood	wit	metaal

De bedoeling van het project is ook om de mensen in de buurt mee te laten doen met het aflezen van de combinaties. Dit is in Vorden niet gedaan omdat het lastig is en veel tijd kost. Alle aflezingen in het veld zijn alleen in mijn tuin gedaan.

Tijdens dit project zijn er tot 31 dec 2018 533 huismussen van kleurringen voorzien. De meeste terugmeldingen, duizenden, zijn met de verrekijker afgelezen in de tuin, 415 terug vangsten in de mistnetten en regelmatig vinden we een dode mus of wordt die gebracht door buurtgenoten. Dan zeg ik natuurlijk dat ik blij ben met een dode mus!

Van alle gekleurde huismussen kunnen we op 3 manieren een terugmelding krijgen:

- terugvangst in mistnetten,
- aflezen met de verrekijker,
- een dood gevonden vogel.

Het terugmeldingspercentage in totaal is 57%, dus van de 533 geringde huismussen zijn er 304 1 of meer keer terug gemeld.

De gemiddelde leeftijd is nog moeilijk te bepalen, maar de oudste nog levende huismussen zijn ruim 5,5 jaar oud.

Een oude huismus die in het begin als mannetje herkend werd, wordt de laatste tijd als vrouwtje herkend. Wat is hier aan de hand? Fouten van de waarnemer of een geslachtsverandering? Deze vogel krijgt de komende tijd extra aandacht om wat zekerder te zijn over wat hier speelt.

TERUGVANGSTEN in 2018

Eén terugvangst van een niet zelf geringde vogel: BG98912, pimpelmees man +1KJ op 16 november 2018 in Vorden. Geringd: 1 november 2017 te Wageningen als pimpelmees man 1 kj. Afstand: 47 km.

Gerard Bogaert,
gerardbogaert282@gmail.com

VRS Boxbergen Najaar 2018

Dit jaar is er begonnen met het ringen op een nieuwe vanglocatie te Olst door ringer Anne Buijtenhek. Hier zal een CES-broedvogelproject plaats gaan vinden. Het terrein ligt in het agrarisch landschap gecombineerd met loofbossen en struwelen.

Tot op heden zijn er proefvangsten gerealiseerd met een beperkte opstelling van 6 netten in een beboste omgeving. In totaal zijn er 67 vogels gevangen op 4 vangdagen van totaal 21,5 vanguren. Van de 67 vogels zijn er 17 hervangen, recaptured. Enkele vogels zijn ook meermaals gevangen op meer dan 2 dagen. Wellicht kunnen we spreken van een vaste winterpopulatie. Normaliter is de verwachting dat er in het najaar meer trekvogels gevangen zouden worden, maar afgezien van vink, vuurgoudhaan en goudhaan betreffen het allen standvogels.

Op basis van 4 vangdagen is het nog zeer moeilijk om conclusies te trekken, we zullen zien wat 2019 brengt.

Tabel aantal vangsten, alfabetisch gesorteerd op vogelsoort.

Vogelsoort	Nieuw geringd	Teruggevangen	Totaal
Boomklever	2		2
Glanskop	2	2	4
Goudhaan	2		2
Heggemus	4	2	6
Koolmees	18	7	25
Merel	2		2
Pimpelmees	7	1	8
Roodborst	6	4	10
Staatmees	1		1
Vink	2		2
Vuurgoudhaan	1		1
Winterkoning	3	1	4
Totaal	50	17	67

Anne Buijtenhek

Resultaten van het Ring-MUS (RM087) project in Gorssel in 2018

Ring-MUS in de tuin

De reguliere vangst met mistnetten in de tuin kon 21 keer plaatsvinden. Wat minder dan in andere jaren vanwege verblijf in het buitenland. Er werd maar een beperkt aantal soorten gevangen. Alle gevangen huismussen zijn ook van kleurringen voorzien. Er werd bij het vangen geen geluid gebruikt.

Tabel 1: Gevangen soorten in de tuin, gesorteerd op aantal.

Soort	Nieuw geringd	Teruggevangen	Totaal
Koolmees	30	39	69
Pimpelmees	36	31	67
Roodborst	6	2	8
Huismus	23	52	75
Heggenmus	5	6	11
Groenling	4		4
Merel	2		2
Winterkoning	1		1
Keep	1		1
Tjiftjaf	1		1
Vink		1	1
Totaal	110	131	241

Ring-MUS bij het kippenhok

Er kon 4x worden gevangen bij het kippenhok aan de Dommerholtweg; een paar honderd meter van de tuin. Een aanzienlijk percentage van de in de tuin gevangen en gemerkte huismussen foerageert dagelijks bij het kippenhok. Vooral in juni en juli is het de moeite waard daar te ringen omdat er dan veel jonge vogels zijn die de netten nog niet kennen. Er was een klein beetje bijvangst van andere soorten. Het vangen bij het kippenhok gebeurt met meerdere mensen omdat het kleurringen van alle mussen veel werk is. Meestal zijn ook Remke van Rijswijk, Anne Buijtenhek en/of Wessel Slob aanwezig. Een enkele keer ook Wout Boere en Marcel Ruijs (ringer in opleiding).

Tabel 2: Gevangen soorten bij het kippenhok, gesorteerd op aantal.

Soort	Nieuw geringd	Teruggevangen	Totaal
Huismus	135	73	208
Pimpelmees	1		1
Koolmees	1		1
Tjiftjaf	1		1
Totaal	138	73	211

Inloopkooi

Vanaf april is in de tuin met een zekere regelmaat ook gevangen met een passieve inloopkooi met 3 inloopsluisjes voor alleen kleinere vogels (zie foto). In de inloopsluisjes wordt voer gestrooid en ook in de kooi zelf. Gevangen vogels werden naar het achterste compartiment gejaagd als de klep is opengetrokken; die laat je vervolgens dichtvallen en dan kan de vogel via de bovenkant gepakt worden voor het ringen.

Tabel 2: gevangen vogels in de inloopkooi.

Soort	Geringd	Teruggevangen	totaal
Koolmees	76	52	128
Pimpelmees	35	35	70
Huismus	24	14	38
Roodborst	10	16	26
Heggenmus	4	7	11
Groenling	11	2	13
Vink	7	1	8
Totaal	167	127	294

Deze gevangen vogels tellen niet mee in het reguliere Ring-MUS project, maar het is wel waarschijnlijk dat de nieuw geringde exemplaren het aantal terugvangsten bij de mistnetvangsten wat verhoogd.

De kooi wordt ook alleen gebruikt wanneer ik permanent aanwezig ben. Ben ik afwezig dan wordt de kooi op zijn kant gezet en kunnen de vogels wel bij het voer maar worden niet gevangen.

Gerard Boere

Vangen bij het kippenhok

Inloopkooi met drie fuiken en vanghok aan het eind.(ontworpen en gemaakt door Adri de Boer van VRS Kuinderbos).

Verslag geringde vogels nestkasten project landgoed Dorth 2018

De ringactiviteiten bij het al heel lang lopende nestkast project op Landgoed Dorth bestaan uit twee onderdelen: ringen van de nestjongen ongeveer in mei (afhankelijk van verloop van het broedseizoen) en het ringen en aflezen van geringde vogels die in de nestkasten slapen in het winterseizoen. Dat laatste gebeurt meestal een keer in november/december en in januari/februari van het nieuwe jaar. Voor die slaap controles heb je 2 avonden nodig om alle 60 kasten te inspecteren; voor het ringen van de nestjongen worden meestal 2-3 dagen uitgetrokken en daarna vaak nog korte bezoeken om late broeders te ringen zoals bijv. de Bonte Vliegenvanger. Hieronder de resultaten van het ringwerk in 2018.

Ringen van de nestjongen.

Dat gebeurde op 18 en 19 mei 2018; op 18 mei door Jacques Blaauw, Anne Buijtenhek en Gerard Boere en op 19 mei door Jacques Blaauw, Remke van Rijswijk en Gerard Boere.

Soort	Aantal nestjongen geringd
Koolmees	209
Pimpelmees	77
Boomklever	7
Bonte vliegenvanger	2 *

* (deze zijn op 1 juni geringd; waren al vliegvlug en veel ontsnapt)

Slapers op 4 en 5 februari 2018

Het ringen gebeurde op 4 en 5 februari door Jacques Blaauw, Anne Buijtenhek (4 feb.) Gerard Boere en Remke van Rijswijk (5 feb.). Op 30 november en 1 december is er geringd door Jacques Blaauw, Gerard Boere, Anne Buijtenhek en Ab Winkelman.

Soort	Aantallen 4 en 5 februari	Aantallen 30 nov. en 1 dec.
Koolmees nieuw geringd	7	30
Koolmees terugvangst	30	21
Pimpelmees nieuw geringd	5	0
Pimpelmees terugvangst	1	0
Boomklever nieuw geringd	1	1
Boomklever terugvangst	3	1
Nestkast leeg	12	6
Ontsapt	1	1
Totaal	60	60

Opvallend is hier het grote verschil in soorten tussen de slapers begin van het jaar en die aan het eind van het jaar. Eind van het jaar overheerste de koolmees volledig; er werd geen enkele pimpelmees aangetroffen. Ook werd een veel groter aantal ongeringde vogels aangetroffen. Wel was er een hoge bezetting van de kasten.

Jaarverslag Vogelringstation Hengforden 2018

Inleiding

Het jaar 2018 was een bijzonder jaar voor dit VRS. Wegens ziekte en een verhuizing stond het ringonderzoek op een zeer laag pitje. De verhuizing betekende ook het verlaten van de ringplek op Hengforden. Desondanks werden er toch nog 358 vogels geringd, met opvallend veel kerk- en steenuilen.

Dit had te maken met het overlijden van Jan van Dijk uit Zwolle die o.a. in de gemeente Olst-Wijhe al jaren een RAS-project onderhield. Om die langjarige reeks niet te stoppen is op verzoek en met medewerking van Hans de Jonge van het IVN afdeling Wijhe-Olst en Anne Buijtenhek (die net haar ringmachtiging had gekregen), het gelukt vrijwel alle broedsels in de gemeente Olst-Wijhe te ringen. Daarnaast ook de uilen in het overige werkgebied van de VWG.

In de winterperiode zijn er toch nog 23 geelgorzen geringd, vooral dankzij het Whoosnet. De nestjongen van de bonte vliegenvanger kwamen uit de Golfbaan in Diepenveen. Helaas bleken veel nesten al uitgevlogen.

Jaarstaat

	Pullus	Volgroeid
Bonte vliegenvanger	16	
Boomklever	7	3
Geelgors		23
Glanskop		3
Groenling		4
Heggenmus		12
Huismus		10
Kerkuil	59	
Koolmees	26	60
Merel		7
Pimpelmees	31	25
Roodborst		12
onbekend		1
Spotvogel		1
Spreeuw	7	0
Staartmees		2
Steenuil	41	1
Vink		2
Winterkoning		3
Zanglijster		1
Zwartkop		1
Totaal	187	171

Terugmeldingen

Geringd				Terug gemeld		
ringdatum	plaats	bijzonderheden	Plaats	datum	bijzonderheden	
Kerkuil	11-7-2018	Olst	pull	Raalte	13-11-2018	dood verkeersslachtoffer
Kerkuil	5-7-2014	Schalkhaar	pull	Bornerbroek	5-4-2018	dood verkeersslachtoffer
Kerkuil	7-6-2016	Schalkhaar	pull	Aalten	26-7-2018	gecontroleerd, broedend 45 km van ringplaats
Steenuil	9-6-2018	Diepenveen	pull	Diepenveen	31-7-2018	treinslachtoffer 800 m van het nest
Steenuil	9-6-2018	Olst	pull	Olst	31-7-2018	verdronken in drinkbak
Steenuil	5-6-2018	Schalkhaar	pull	Lettele	1-7-2018	dood verkeersslachtoffer
Steenuil	16-6-2016	Wijhe	vrouw broedend	Wijhe	20-6-2018	broedend in zelfde kast
Steenuil	10-6-2016	Wesepe	pull	Wesepe	9-6-2018	Broedend
Zwartkop	5-9-2017	Olst	volgroeid	Terwolde	4-7-2018	gecontroleerd door ringer
Tuinfluitier	17-7-2000	Olst	volgroeid	Berendrecht België	12-8-2000	gecontroleerd door ringer
Tjiftjaf	1-11-2017	Olst	volgroeid	Orkney, Schotland	14-5-2018	gecontroleerd door ringer, 949 km vanaf ringplaats

Toekomst

Er zijn twee opties om een nieuwe, min of meer vaste ringplek in te richten. Redelijk dicht bij huis betreft het de oude steenfabriek Hengforden die als een boom- en struikenrijke oase in de steeds kaler worden uiterwaarden ligt.

Een andere heel goede optie ligt in het landgoed Boxbergen bij Wesepe. Dat kon echter nog niet worden ingericht, aangezien daar eerst omvangrijke boswerkzaamheden moesten plaats vinden.

Het Vogeltrekstation geeft de voorkeur aan het ringen in bosgebieden omdat daar nog relatief weinig gegevens van zijn. Deze ringplek ligt op relatief korte afstand van de ringplaats van Anne Buijtenhek. Dat levert ongetwijfeld relatief veel terugvangsten op die goed gebruikt kunnen worden voor dispersie- en overlevingsonderzoek.

Hopelijk zullen de ring resultaten in 2019 hierdoor weer in de lift komen.

Wil Gerritse
Wilgerritse022@gmail.com

Ringverslag Eefde 2018

In opleiding had ik al een aantal keer geringd in mijn tuin: de eerste keer op 28 december 2015. Iets meer dan twee jaar later kreeg ik een eigen ringvergunning (10 februari 2018 geslaagd) en zo kon ik in mijn tuin in Eefde starten met een Ring-MUS-project. Meedoen aan dit project houdt in dat je twee keer per maand met een vaste netopstelling 6 uur lang vogels gaat (proberen te) vangen.

In mijn tuin is plaats voor 34 meter mistnet, die in een U-vorm staan opgesteld. Iets voor zonsopgang gaan de netten open, en 6 uur later weer dicht. Geluid gebruiken om de vogels te lokken is niet toegestaan, voeren mag wel. Van elke gevangen vogel wordt soort, geslacht (indien mogelijk), leeftijd, vleugellengte en gewicht genoteerd en ingevoerd in Griel. Huismussen krijgen naast een metalen ring ook nog drie kleurringen. Hierdoor kunnen individuen herkend worden (met verrekijker of telescoop) zonder dat je ze hoeft te vangen. Huismussen laten zich namelijk erg moeilijk terugvangen, en de terugvangsten geven juist de meeste informatie.

Laten er in mijn tuin nou veel vogels komen, maar helemaal geen huismussen! Ring-Mees zou een betere term zijn. kool- en pimpelmees komt het meest in de netten terecht: in 2018 155 koolmezen en 64 pimpelmezen. Op ruime afstand volgt de roodborst, 19x gevangen.

Eerste Ring-MUS (geen geluid) op 30 maart. Totaal Ring-MUS 2018 22 vangdagen, 132 uur, 19 soorten. In 2018 in totaal 223 vogels geringd en 20 soorten.

met geluid: 22-2 en 16-3			Ring-MUS: zonder geluid, 30-3 t/m 24-12		
nieuw	terug	totaal	nieuw	terug	totaal

Koolmees	17	8	25	99	56	155
Pimpelmees	6	4	10	33	31	64
Roodborst				10	9	19
Boomklever	1	1	2	4	11	15
Glanskop	2	3	5	1	8	9
Zwartkop				10	0	10
Vink	2	0	2	8	0	8
Groenling	1	0	1	7	1	8
Winterkoning				4	2	6
Merel				3	3	6
Staartmees				4	0	4
Heggenmus				2	2	4
Ekster				2	0	2
Gaai				1	0	1
Zwarte kraai				1	0	1
Keep				1	0	1
Koperwiek				1	0	1
Goudhaan				1	0	1
Boomkruiper				1	0	1
Sijs	1	0	1			

totaal	30	16	46	193	123	316
---------------	-----------	-----------	-----------	------------	------------	------------

Bijzonderheden

Daar sta je dan met een zwarte kraai in je handen! Beetje groot en onhandelbaar, als je gewend bent aan pimpeltjes en tjiftjaffen. En welke ringmaat heb je daarvoor nodig? 9mm, die had ik niet op voorraad. Gelukkig laat Gerard Boere alles uit zijn handen vallen om een collega-ringer in nood te helpen, en is het vanuit Gorssel niet zo heel ver.

Andere zware jongens: een gaai en 2 eksters.

Roodborst BC 43230 houdt van mijn tuin. Op 30 september 2016 heb ik hem/haar geringd, toen een eerstejaars vogel. In 2017 twee keer in het net, en in 2018 weer twee keer (26/11 en 11/12). Alle keren in vroege voorjaar of winter. Dus man of vrouw blijft onbekend, en waar zou hij/zij in de zomer uithangen?

Koolmees AX 45789, geboren in 2015 en geringd in maart 2016, is voor het laatst in het net gevlogen op 26 november 2018.

Remke van Rijswijk,
vanrijswijknt2@gmail.com

Ooievaars ringen in de IJsselstreek

124 jongen individueel herkenbaar!

Inleiding

Al sinds de openingen van het ooievaarsbuitenstation in Gorssel en de daarmee samenhangende herintroductie van de ooievaar in de IJsselstreek worden de jongen individueel herkenbaar gemaakt door middel van een ring. Waren dat eerst hoge metalen ringen met een inscriptie van vier cijfers, vanaf 2010 worden er zwarte kunststof ringen gebruikt met daarop een cijfer/letter combinatie. Ook staan er de letters NLA op zodat duidelijk is in welk land de ring is aangebracht.

Het ringen

Sinds het begin van de herintroductie in Gorssel tot aan 2018 zijn er meer dan duizend jonge ooievaars geringd en daar zijn er in 2018 nog eens 124 bij gekomen. Dit is slechts een klein deel van de jongen die geboren werden binnen de populatie in de IJsselstreek. Het ringen gebeurt als de vogels rond de 35-40 dagen oud zijn, de poten zijn dan dik genoeg om de ring aan te brengen en de vogels houden zich dan nog schijndood waardoor het makkelijker is om de vogels te hanteren.

Voor het ringen worden de vogels uit het nest gehaald waarna er een ring om de poot wordt gedaan en er verschillende maten worden genomen (snavel lengte, vleugellengte, tarsuslengte en tarsus + pootlengte), ook worden de vogels nog gewogen waarna ze terug het nest in gaan. Zodra alle jongen weer in het nest liggen duurt het doorgaans maar enkele minuten voordat een van de ouders weer naar het nest komt om te kijken of alles in orde is.

Het jaar 2018

Dit jaar werden de eerste zeven jongen geringd op 26 mei, een nest van 3 en een nest van 4. Dit jaar zijn de volgende ringseries gebruikt: 4E528 t/m 4E550, 5E070 t/m 5E169 en ring 5E230. Na 26 mei volgde nog vele dagen waarop geringd werd, en over het algemeen met mooie resultaten. Veel nesten met vier ringbare jongen en zelfs een nest waar vijf jongen geringd konden worden! De laatst geringde vogels van het seizoen waren twee jongen in Terwolde op 30 juni. Dit was een erg laat nest en zelfs tijdens het ringen waren de jongen nog steeds aan de kleine kant. Helaas hebben beide jongen het niet gered.

Naast deze twee gestorven jongen zijn er nog 8 die het niet gered hebben en in het nest gestorven zijn. Vermoedelijk heeft het zeer droge en hete weer gezorgd voor een tekort aan bereikbaar voedsel en zijn de jongen daardoor zo verzwakt dat ze het niet overleefd hebben. 114 geringde jongen zijn uiteindelijk in juli uitgevlogen en dan is het afwachten of de vogels ook ergens worden gezien en de ring kan worden afgelezen. Door de goede leesbaarheid van de huidige ringen is het aantal terugmeldingen behoorlijk toegenomen en ook van de jongen uit 2018 zijn al meerdere terugmeldingen binnengekomen. Veelal gaat het om vogels die in augustus in Nederland worden gezien terwijl ze verzamelen en opvetten voordat ze aan de trek naar het zuiden beginnen. Veel van onze vogels worden onder andere gemeld in de omgeving van Duiven, waar soms grote groepen ooievaars en roofvogels aanwezig zijn vanwege de voedselrijke weidegebieden.

Terugmeldingen

Enkele jonge vogels werden in augustus ook al terug gemeld uit Frankrijk, zoals 5E141 en 5E168 die op 25-8-2018 werden afgelezen bij Saint-Pée-sur-Nivelle. Zeventig dagen na het ringen en 1146 kilometer van huis. Ook vogel 5E085 werd uit Frankrijk terug gemeld, echter werd deze vogel op 6-8-2018 bij Maroilles, Nord-Pas-de-Calais geëlectrocuteerd gevonden, een doodsoorzaak die erg veel in Frankrijk voorkomt. Ook ooievaar 5E150 zat op 13-9-2018 en 22-9-2018 in Frankrijk en deze werd op 24-4-2019 gemeld bij Madrid, Spanje. Naar alle waarschijnlijkheid heeft deze daar de winter doorgebracht, iets wat veel ooievaars sinds jaar en dag doen; overwinteren op een van de grote open vuilstortplaatsen.

De tijd zal het leren hoe het verder gaat en het is afwachten hoeveel en welke vogels er uiteindelijk terugkeren om zelf ergens te gaan broeden. Een groot deel zal nooit meer gemeld worden, enkele vogels gaan in het buitenland broeden en ongeveer 25% keert terug naar de plaats waar ze ooit geboren zijn om daar zelf een nieuwe generatie te beginnen. Momenteel ben ik bezig om beetje bij beetje al onze terugmeldingen te verzamelen en uit te werken, zodat er uiteindelijk veel meer gezegd kan gaan worden over overleving, dispersie en leeftijd van "onze" ooievaars. Zover is het nog lang niet, er zijn nog vele honderden terugmeldingen te verwerken. In de tussentijd komen er elk jaar weer zo'n 100 nieuwe geringde jongen bij; een "never ending story" dus.

Dankwoord

Bij deze wil ik Ronald Groenink bedanken voor het ringen van het overgrote deel van de ooievaars, het bijhouden van de ringgegevens en het vele veldwerk gedurende de rest van het ooievaarsjaar. Daarnaast ook iedereen die bij het ringen of het overige ooievaarswerk geassisteerd hebben.

Jeroen Kuipers
jkuipers01@gmail.com

Een ELSA ring zoals die vanaf 2010 worden gebruikt. ELSA staat voor; European Laser Signed Advanced. Bij deze ringen is de inscriptie niet geleverd maar met een laser aangebracht.

Jeroen ringt de vijf jongen in een nest bij Loenen

Ronald brengt één van de vijf jongen terug naar het nest

Werkgroep Roofvogels IJsselstreek

Wat heeft 2018 opgeleverd?

Inleiding

Het doel van deze werkgroep was om deelnemers aan de cursus roofvogels van het IVN Olst/Wyhe een vervolg te bieden en door middel van veldwerk, de kennis over roofvogels en het inventariseren van deze soortgroep uit te breiden. Hierbij worden de gegevens, het liefst digitaal, vastgelegd en doorgestuurd naar Sovon of de Werkgroep Roofvogels Nederland (die ze uiteindelijk ook naar Sovon stuurt). In januari 2018 is de werkgroep gestart met zes mensen.

Opzet en werkzaamheden

Het broedvogelonderzoek wordt onder andere uitgevoerd als BMP roofvogels. Dit betekent het inventariseren van 10 soorten dagroofvogels in een bepaald telgebied. Dit telgebied dient minstens 5-6 maal volledig te worden onderzocht, met name overdag. Controle van nesten en broedsucces is geen verplicht onderdeel, maar levert wel zinvolle extra informatie op (aldus de Handleiding Sovon broedvogelonderzoek).

In januari 2018 werd de 1e bijeenkomst gehouden, waarbij de telgebieden werden vastgesteld en welke personen in welk gebied gingen tellen. Er bleek vooral behoefte aan het opdoen van ervaring in het veldwerk.

In maart heeft een gezamenlijke excursie plaatsgevonden in één van de telgebieden. Tijdens het overleg in oktober werden de resultaten van het afgelopen broedseizoen doorgenomen. In december werd door een van de leden van de werkgroep een presentatie gehouden op een bijeenkomst van de VWG, over het verloop van de cursus van het IVN Olst/Wijhe.

Op de bijeenkomst in februari is met een laptop de webpagina van Sovon bekeken en hoe je de invoer van de gegevens moet uitvoeren. Daarnaast ontvingen de deelnemers een overzicht met gegevens van negen soorten roofvogels, waarin per soort kort uitleg wordt gegeven over de broedcyclus, met daarbij specifieke kenmerken (Dit nestonderzoek roofvogels is ooit opgesteld door de coördinator voor eigen gebruik).

Resultaten

Lastig voor dit overzicht is het werken met verschillende methodes, er wordt gewerkt met digitale en papieren nestkaarten en de methode BMP-R met digitale invoer. De start in 2018 was niet zo succesvol, er werden niet veel roofvogels waargenomen. In sommige gebieden zelfs geen enkele waarneming. In Sovon termen heet dit een 0-waarneming en ook deze moet je doorgeven, want het is tenslotte ook een waarneming.

Telgebieden 2018

Diverse gebieden in de driehoek Colmschate / Lettele / Overijssels kanaal - Hans en Johannes

Buizerd	4 paar	3 x 2 jongen uitgevlogen 1 x 1 jongen uitgevlogen
Sperwer	1 paar	1 x 2 jongen uitgevlogen

Een bijzondere waarneming is er van een Nijlgans, die het is het gelukt om het nest te kraken van een havik.

- **Begraafplaats Steenbrugge** – 0 waarneming
- **Nijental westelijk deel/Hengforden** – Havik 1 paar, 3 jongen
Sperwer 1 paar, jongen?
- **Stobbenwaaarden** - geen gegevens bekend
- **Nijental rond Eikelhof/Boxbergerweg en De Hei, gemeente Olst en het Spijkerbosch bij Boskamp.** Er zijn in dit gebied te weinig rondes gelopen. Hierdoor moet voor dit gebied de inventarisatie als verloren worden beschouwd.

Watervogeltellingen langs de IJssel

Een langlopend project!

Voorwoord

Voor u ligt het verslag van de watervogeltellingen in het telgebied dat de vogelaars van onze vereniging op zich hebben genomen gedurende het seizoen 2017-2018 en 2018-2019.

Nederland is van bijzonder belang voor watervogels door de gunstige ligging aan belangrijke trekroutes. De aanwezigheid van grote wateren en het milde klimaat trekken grote aantallen doortrekkende, overwinterende en ruiende watervogels. Bij veel soorten gaat het om internationaal belangrijke aantallen. Ontwikkelingen in Nederland kunnen dan ook hun weerslag hebben op populaties uit een enorm gebied. Goed cijfermateriaal waarmee de aantallen kunnen worden vastgesteld en gevolgd, vormt een belangrijke basis voor de bescherming van watervogels. Sovon en andere organisaties gebruiken onze telgegevens in het Netwerk Ecologische Monitoring en ze spelen o.a. een belangrijke rol bij het aanwijzen van Natura 2000-gebieden onder de Europese Vogelrichtlijn.

Onderzoeksgebied

Onze vogelwerkgroep telt voor Sovon 22 telgebieden langs de IJssel en haar oevers met 4 hoofdtellers en een heel arsenaal medetellers.

De Westoever van de IJssel wordt geteld door René Wijnbergen en Ronald Groenink. Zij tellen vanaf het pontje in Deventer tot aan de oude IJssel brug bij Hattem. Het gebied is opgedeeld in 5 telgebieden die een naam en een nummer hebben, de nummers corresponderen met de nummers op de bijgevoegde kaart:

René Wijnbergen en Ronald Groenink

2311 Pontje Deventer – Scherpenhof
2312 Scherpenhof – Veer Olst
2330 Veer Olst – Veer Wijhe
2350 Veer Wijhe – Werven
2370 Werven – Spoorbrug Zwolle

De Oostelijke oever wordt geteld door 3 hoofdtellers, waarvan Gretha Vos 2 telgebieden ten noorden van Zutphen telt, Ellen Somhorst 1 telgebied bij Deventer en Wil Gerritse 14 telgebieden vanaf het noorden van Deventer tot aan de IJsselbrug in Zwolle. Hieronder volgen de namen en de nummers van de gebieden.

Gretha Vos

2211 Rijsselsewaarden
2222 Ravenswaarden

Ellen Somhorst

2223 pontje Gorssel – Deventer spoorbrug

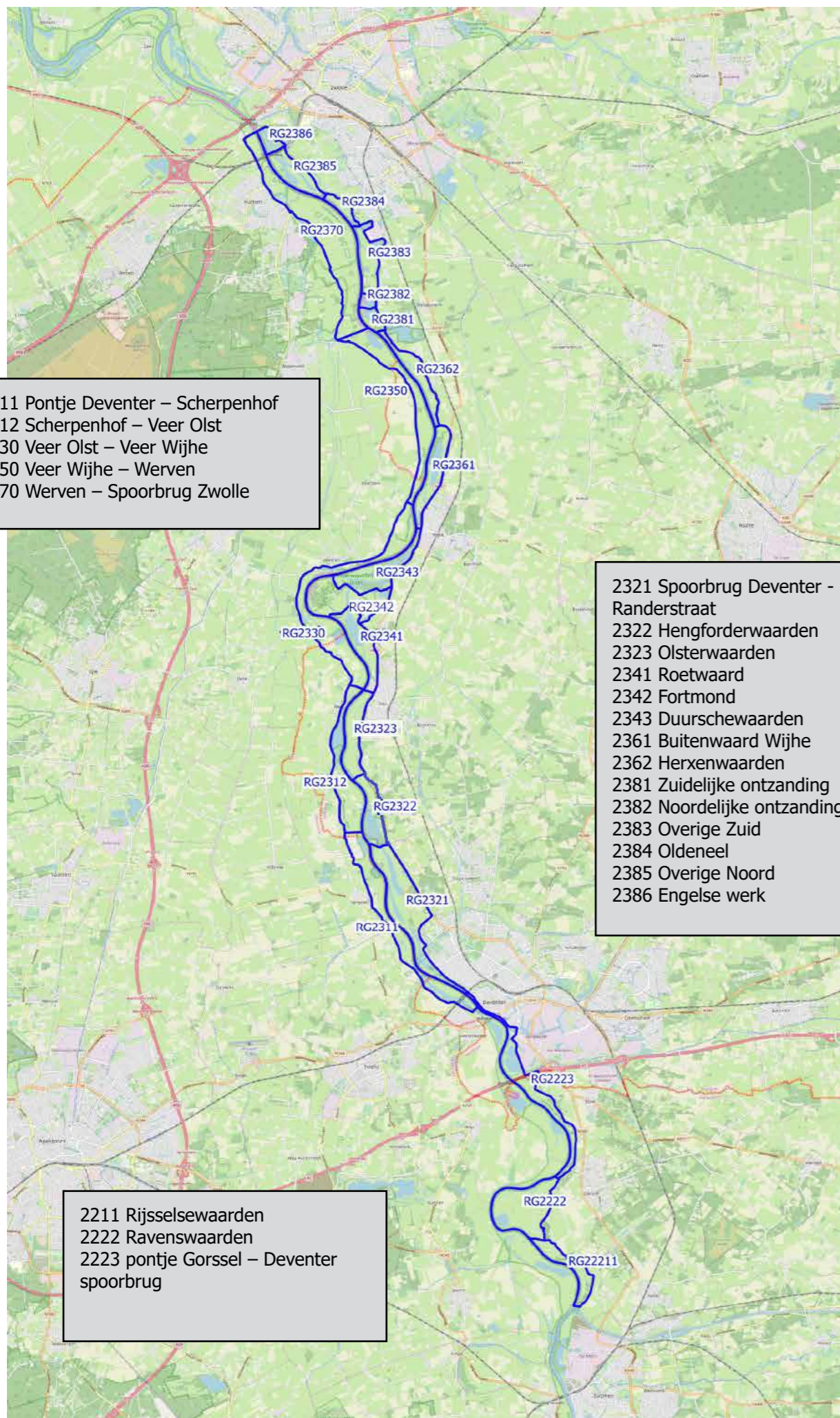
Wil Gerritse

2321 Spoorbrug Deventer - Randerstraat
2322 Hengforderwaarden
2323 Olsterwaarden
2341 Roetwaard
2342 Fortmond
2343 Duurschewaarden
2361 Buitenwaard Wijhe
2362 Herxenwaarden
2381 Zuidelijke ontzanding
2382 Noordelijke ontzanding
2383 Overige Zuid
2384 Oldeneel
2385 Overige Noord
2386 Engelse werk

Historie

De eerste pogingen tot landelijke watervogeltellingen dateren van ongeveer 75 jaar geleden. In ons land vonden de eerste proeftellingen plaats in 1947. Bij Sovon staat nog een doos met 25 telformulieren uit dat eerste historische eerste jaar. Het bleek te ambitieus om in het winterhalfjaar maandelijks alle belangrijke watervogeltelgebieden te tellen. Het aantal deelnemers was klein, ervaring met het tellen van grote groepen watervogels bestond nog amper en veel gebieden waren slecht toegankelijk. Daarom werd vanaf 1967 het vizier vooral gericht op de Midwintertelling van januari. Deze vindt in heel Europa in hetzelfde weekend plaats. In de jaren zeventig werd dit telprogramma weer uitgebreid met maandelijkse tellingen langs de grote rivieren en landelijke gantentellingen. Vanaf het seizoen 1975/1976 zijn er landelijke trendberekeningen te maken uit de gevonden data. In ons gebied wordt door Wil Gerritse al geteld vanaf 1970. Ronald Groenink telt al vanaf 1974 en zijn broer Harry Groenink telde al een paar jaar daarvoor samen met Gerrit Petrie. Dat betekent dus een jubileum, want dit jaar, 2020, telt Wil Gerritse 50 jaar voor Sovon.

Methode

Er wordt volgens de richtlijnen van Sovon geteld met maandelijks vergelijkbare telinspanning. De tellingen vinden plaats gedurende het weekend, liefst zaterdag, het dichtst bij de 15de van de maand. Dit om dubbeltellingen of dubbel missen te voorkomen. De volgende soorten en soortgroepen worden altijd geteld: zwanen, ganzen, eenden, duikers, aalscholvers, reigers, ooievaars, ibissen, lepelaars, flamingo's, futen, kraanvogels, rallen, bleshoenders, steltlopers, meeuwen en sterns. Ook alle exoten onder de watervogels worden geteld! Ze vormen tegenwoordig een niet meer weg te denken onderdeel van de avifauna. Het gaat om vrij levende en vrij vliegende soorten. Verder worden aan water en wetlands gebonden soorten consequent meegeteld, waaronder verschillende (soms alle) roofvogels, velduil, ijsvogel en enkele zangvogels (strandleeuwerik, grote gele kwikstaart, frater, ijsgors en sneeuwgors). Verder staat het je als teller vrij om daar soorten aan toe te voegen. Je moet dan wel consequent zijn, want eenmaal toegevoegd betekent altijd tellen.

Resultaten

In de onderstaande tabellen zijn de resultaten van 12 vogelsoorten in onze telgebieden opgenomen. Het nummer van het telgebied correspondeert met de nummers op de bijgeleverde kaart en het jaar dat de tellingen zijn gedaan. Voor de leesbaarheid van de tabellen zijn er 2 telseizoenen gebruikt, het seizoen 2017-2018 en het seizoen 2018-2019.

Tabel 1: resultaten van brandgans, grauwe gans en kolgans gedurende twee telseizoenen

	2017-2018	2018-2019	2017-2018	2018-2019	2017-2018	2018-2019
telgebied	Brandgans	Brandgans	Grauwe gans	Grauwe gans	Kolgans	Kolgans
rg2221	922	132	569	64	1.748	1.265
rg2222	69	29	540	165	1.633	565
rg2223	1.174	1.695	1.956	3.942	13	1.319
rg2311	3		2.454	1.918	3.364	3.389
rg2312	5		1.130	1.092	2.690	7.442
rg2321	63	7	1.551	384	6.636	3.947
rg2322	4		889	1818	432	428
rg2323	6		456	36	1.112	2
rg2330	262	4	2.920	2.502	9.023	8.734
rg2341			378	1.574	2.306	1.484
rg2342	5		499	1.113	2.224	16
rg2343			164	262	93	540
rg2350	160	19	2.401	2.730	13.498	30.399
rg2361	231	4	1.990	1.368	4.840	1.058
rg2362	30	15	486	1.079	580	36
rg2370	125	63	843	2.793	1.974	863
rg2381			58	228	380	2
rg2382			61	29		
rg2383	340	11	192	350	1.101	1.250
rg2384		12	239	200	440	900
rg2385	7		492	220	996	31
rg2386			41	76	9	4
totaal	3.406	1.991	20.309	23.943	55.092	63.674

Tabel 2: resultaten van kraakeend, smient, wilde eend en wintertaling gedurende twee telseizoenen

	2017-2018	2018-2019	2017-2018	2018-2019	2017-2018	2018-2019	2017-2018	2018-2019
telgebied	Kraakeend	Kraakeend	Smient	Smient	Wilde eend	Wilde eend	Wintertaling	Wintertaling
rg2221	11	8	56	8	157	17	12	
rg2222	72	41	128		230	780	12	
rg2223	155	77	1.935	4.352	309	212	123	81
rg2311	17	23	43	117	180	198	20	17
rg2312	298	233	310	467	622	498	83	43
rg2321	294	214	954	812	219	290	130	183
rg2322	212	120	135	15	205	456	196	124
rg2323	27		27		23	26		
rg2330	232	100	263	216	470	398	16	45
rg2341	201	400	307	56	359	368	249	285
rg2342	185	270	166	280	155	335	211	352
rg2343	188	220	23	43	534	455	55	4
rg2350	37	14	456	314	65	10		
rg2361	107	308	243	347	511	805	155	141
rg2362	126	103	117	13	78	91	28	16
rg2370	146	216	488	237	522	456	37	140
rg2381	697	329	411	247	223	163	538	21
rg2382	30	2		26	37	15		
rg2383	253	101	2140	393	209	289	24	10
rg2384	12	28	7	281	13	177	90	
rg2385	72	294	127	114	39	253	6	7
rg2386	48	7	290	254	145	272	4	31
totaal	3.329	3.108	8.626	8.592	5.305	6.564	1.989	1.500

tabel 3: resultaten van Kievit, scholekster en wulp gedurende twee telseizoenen

	2017-2018	2018-2019	2017-2018	2018-2019	2017-2018	2018-2019
telgebied	Kievit	Kievit	Scholekster	Scholekster	Wulp	Wulp
rg2221	235		10	8	11	4
rg2222	369		4	8	170	108
rg2223	715	324	44	200	318	506
rg2311	50	14		8	1	
rg2312	33		15	4	60	
rg2321	763	420	27	32	3	4
rg2322	152					
rg2323	217	4	5	1		
rg2330	1.392	473	26	6	1	12
rg2341	184	175	6	8	12	
rg2342	11	29	3	2		
rg2343		3	2	4		
rg2350	416		1		4	
rg2361	364	97		4		
rg2362	2			14	2	
rg2370	519	15	3	3	28	2
rg2381			2			
rg2382						
rg2383			17	53	19	
rg2384						
rg2385	6	84		2		
rg2386	2	4		2		
totaal	5.430	1.642	165	359	629	636

Tabel 4: resultaten van aalscholver en dodaars gedurende twee telseizoenen

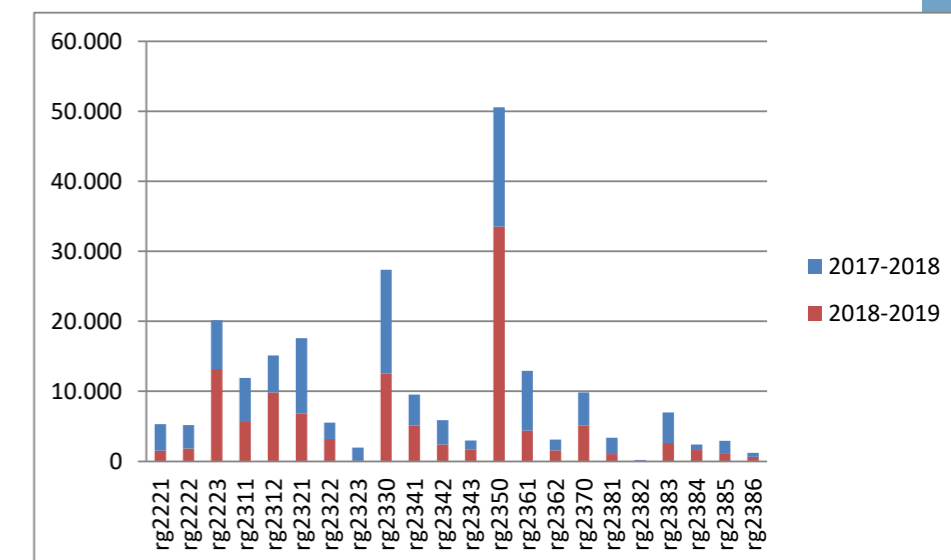
telgebied	2017-2018	2018-2019	2017-2018	2018-2019
	Aalscholver	Aalscholver	Dodaars	Dodaars
rg2221	44	20	2	
rg2222	107	151	1	1
rg2223	236	458	4	12
rg2311	33	71		1
rg2312	46	40	4	17
rg2321	89	544	15	11
rg2322	170	260	6	
rg2323	6	27	1	
rg2330	248	20	5	1
rg2341	411	779	3	4
rg2342		7		
rg2343	279	113	1	8
rg2350	7	23		
rg2361	96	253	3	
rg2362	80	195		2
rg2370	79	285		4
rg2381	24	45	7	9
rg2382	1	12	2	
rg2383	72	157		4
rg2384	7	5	3	
rg2385	31	143	1	6
rg2386	14	18		
totaal	2.080	3.626	58	80

Er zijn geen conclusies aan deze tellingen verbonden, wel is te zien in welke gebieden welke vogels het meeste waargenomen zijn en dus ook het beste te vinden en te bekijken zijn.

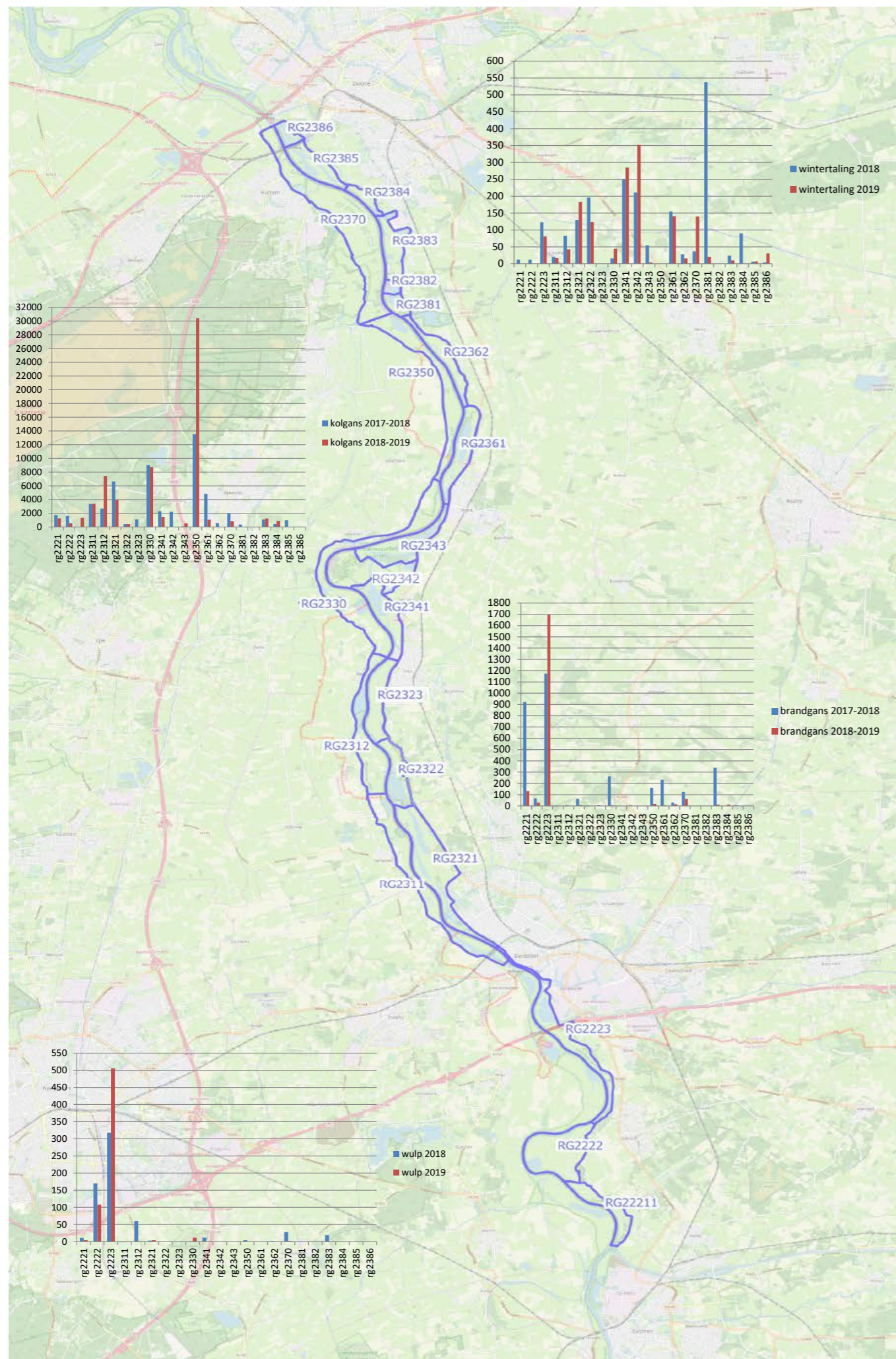
Als we de aantallen per telgebied bekijken zien we per gebied en per jaar behoorlijke verschillen. Let wel, deze getallen vertellen alleen iets over de twaalf hierboven genoemde soorten. Als we alle soorten zouden bekijken kan het beeld weer heel anders zijn. Nu zien we dat gebied rg2350 de meeste vogels herbergde en dat werd vooral veroorzaakt door de grootte aantallen kolganzen die hier aanwezig waren. De kolgans was ook de meest getelde vogel van de hier beschreven soorten!

Tabel 5: totalen per seizoen/telgebied van twaalf soorten

telgebied	2017-2018	2018-2019	totaal
rg2221	3.777	1.526	5.303
rg2222	3.335	1.848	5.183
rg2223	6.982	13.178	20.160
rg2311	6.165	5.756	11.921
rg2312	5.296	9.836	15.132
rg2321	10.744	6.848	17.592
rg2322	2.310	3.221	5.531
rg2323	1.880	96	1.976
rg2330	14.858	12.511	27.369
rg2341	4.416	5.133	9.549
rg2342	3.459	2.404	5.863
rg2343	1.339	1.652	2.991
rg2350	17.045	33.509	50.554
rg2361	8.540	4.385	12.925
rg2362	1.529	1.564	3.093
rg2370	4.764	5.077	9.841
rg2381	2.340	1.044	3.384
rg2382	131	84	215
rg2383	4.367	2.618	6.985
rg2384	811	1.603	2.414
rg2385	1.777	1.154	2.931
rg2386	553	668	1.221
totaal	106.418	115.715	222.133

Grafiek 2: totaal aantal vogels (van de twaalf beschreven soorten) per telgebied

Op het kaartje hiernaast het voorkomen van enkele soorten. Sommige soorten hebben een duidelijke voorkeur voor een gebied of enkele gebieden. In de aantallen per seizoen zijn soms grote verschillen te zien, factoren als het weer en verstoring spelen hierbij zeker een rol. Ook de aanwezigheid van bijvoorbeeld een slaappleats (zoals bij de wulp) laat een duidelijke piek op een plek zien.

Na twee telseizoenen zijn er geen conclusies te trekken maar de lange reeks gegevens die in de loop der jaren verzameld is laat ongetwijfeld verschuivingen in aantallen en locaties zien voor heel veel soorten.

Dankwoord

Voor het tot stand komen van dit artikel wil ik graag de tellers van de telgebieden bedanken voor het beschikbaar stellen van hun telgegevens; Gretha, Wil, Ronald, René en natuurlijk alle anderen die mee hebben geteld. Verder zijn delen van dit verslag ontleend aan teksten van Sovon die gaan over de tellingen van watervogels. Menno Hornman (Sovon) bedankt voor het vervaardigen van het kaartje met de telgebieden.

Ellen Somhorst,
e.somhorst@hotmail.com

Zeldzame & bijzondere soorten in 2018

Over Baird's en Krekelzanger.....

Inleiding

In dit artikel zijn alle waarnemingen van bijzondere en zeldzame soorten binnen het werkgebied van de vogelwerkgroep verzameld. De gegevens zijn afkomstig van onze eigen werkgroepkoppeling binnen waarneming.nl; <https://ijsselstreek.waarneming.nl/> en gefilterd op datum 01-01-2018 t/m 31-12-2018. Verder zijn alleen de voor ons werkgebied zeldzame en bijzondere soorten opgenomen zonder escapes, exoten en algemene soorten. Een uitzondering heb ik gemaakt voor de Lammergier. Deze wordt gezien als afkomstig uit gevangenschap aangezien de vogels die in ons land opduiken uit een herintroductieproject in de Alpen komen. Deze vogels zijn hier nakomelingen van en vliegen, net als onze Ooievaars, vrij rond. Een overzicht van alle waargenomen soorten, inclusief escapes is te vinden in de tabel aan het eind van dit artikel. In 2018 werden er in totaal 225 soorten ingevoerd op waarneming.nl. Als we hier de escapes en exoten bij optellen komen we op 243 soorten.

Iedereen die waarnemingen heeft ingevoerd.....

Bedankt!

We beginnen dit overzicht met de **Rotgans** *Branta bernicla*, waarvan op 02-01 een exemplaar gezien werd in de Rammelwaard bij Voorst. Van de **Roodhalsgans** *Branta ruficollis* werden er beduidend meer gezien, waarbij het niet altijd duidelijk is of dit allemaal verschillende exemplaren waren. De eerste werd op 04-02 gezien op de Wilpse klei gevolgd door een vogel bij Wijhe op 24-02 en waarschijnlijk dezelfde vogel een dag later bij Herxen. Op 02-03 werd een vogel in de buitenwaarden bij Wijhe gezien en op 06-03 was er een melding van een vogel op de Jan Luykenkolk, Deventer. Op 15-03 liet een adulte vogel zich prachtig bekijken nabij het infocentrum in Den Nul en op 18-03 en 19-03 een adult bij Heerde. Het eerste exemplaar voor december werd eveneens bij Heerde gezien gevolgd door een vogel die

van 12-12 t/m 23-12 regelmatig in de omgeving van Vorchten werd gezien. Op 14-11 werd een **Ross'gans** *Anser rossii* waargenomen in de Vorchterwaarden en op 28-12 een vogel in de Welsumerwaarden. De vogel zat doorgaans op grote afstand en er is helaas niet met zekerheid kunnen vaststellen of de vogel wel of geen kwekersring droeg. Hetzelfde geldt ook voor het grotere broertje, de **Sneeuwgans** *Anser caerulescens*. Hier van kunnen wilde exemplaren ons land bereiken maar gezien de grote, vrijvliegende populatie in Duitsland is het erg aannemelijk dat onze vogels daarvandaan komen. De eerste werd gezien op 18-02 in de Rammelwaard, Voorst waarna op 04-03 de bekende vogel van Terwolde weer opdook, die hier al jaren rondhangt en ook gedurende de maanden juni, juli, augustus, oktober, november en december nog regelmatig werd gezien. De **Kleine Rietgans** *Anser brachyrhynchus* deed het dit jaar redelijk goed met waarnemingen van een enkeling tot kleine groepjes. Op 27-01 zat er een bij Herxen en op 29-03 vlogen 12 vogels over de IJsselstraat bij Zutphen. Op 15-07 zat een vogel met kwekersring in de Hengforderwaarden en op 11-10 twee wilde vogels in de Welsumerwaarden, gevolgd door een waarneming van eveneens 2 vogels op 11-11 in de Randerwaarden. Op 17-11 drie vogels in de Buitenwaarden bij Welsum en op 30-11 een adult bij de Oude IJssel, Zutphen. December leverde 4 foeragerende exemplaren op bij Olst op 10-12, op 23-12 twee vogels bij Vorchten en tot slot 3 vogels op 27-12 in de Welsumerwaard bij Veessen.

De **Kleine Zwaan** *Cygnus bewickii* begint ook een echte zeldzaamheid te worden en werd maar 7 keer gemeld. Op 08-01 zaten 2 exemplaren bij Schippershuizen bij Wijhe, 6 exemplaren vlogen op 01-03 over Olst, twee vogels waren op 26-11 aanwezig op de Yperenplas, Deventer en er vlogen 3 vogels over Diepenveen op 23-12. De grootste groep dit jaar betrof 9 vogels bij de Rietbergskolk, Wijhe en de laatste drie van het jaar werden gemeld op 29-12 in de Buitenwaarden, Wijhe. De **Casarca** *Tadorna ferrugina* is een soort die elk jaar in behoorlijke aantallen opduikt in de uiterwaarden van de IJssel. De herkomst is niet altijd duidelijk en regelmatig worden vogels als escape ontmaskerd maar vaker, zeker bij grotere groepen is een wilde herkomst vrij zeker. De twee vogels die van 16-02 t/m 07-03 bij Boerhaar verbleven waren in elk geval ontsnapte kweekvogels en de hoofdmoot van deze soort verblijft in ons gebied vanaf juni t/m november met een duidelijke piek in augustus en september. Overal langs de IJssel worden groepjes gezien die soms enkele dagen blijven hangen. De eerste serieuze aantallen verschijnen vanaf juli met op 06-07 een groepje van twaalf in de Hengforderwaarden. Augustus leverde veel waarnemingen op van kleine groepjes tot een groep van 41 vogels op 28-08 in de Randerwaarden bij Diepenveen met op diezelfde dag 's ochtends een groep van 32 in de Hengforderwaarden bij Olst. De hele maand september werd deze soort ook waargenomen met vooral veel vogels in de Welsumerwaard, veessen met bijvoorbeeld een groep van 33 vogels op 22-09 aldaar. In oktober nemen de aantallen behoorlijk af en de laatste twee voor dit jaar werden gezien op 17-11 in de Buitenwaarden bij Wijhe. Een vrouwtje **Krooneend** *Netta rufina* werd op 12-02 ontdekt in de Rammelwaard, Voorst en kreeg op 25-03 gezelschap van een mannetje. Dit koppeltje werd hier tot zeker 03-05 met regelmaat waargenomen en op 08-05 was alleen het vrouwtje

nog aanwezig. Andere waarnemingen van deze soort komen uit de Randerwaarden waar op 19-04 een koppeltje werd gezien en een dag later een koppel op de Veenoordkolk. Van 02-05 t/m 04-5 werd een koppeltje gezien in het Venenpark midden in Deventer en of dit wilde vogels betrof valt te betwijfelen. Tot slot werden nog twee vogels gezien op de Veenoordkolk op 07-05. Een zeldzame wintergast is de **Wit-oogend** *Aythya nyroca* welke op 10-02 werd ontdekt op de Yperenplas en die in elk geval op 16-02 ook nog aanwezig was. De melding van 6 pas uitgevlogen donsjongen van deze soort bij de Rietbergsblok in Wijhe hebben vrijwel zeker te maken met verwarring met de jongen van de **Kuifeend** *Aythya fuligula*. Leukt blijft de waarneming van de **Topper** *Aythya marila*, een soort die toch veel meer kustgebonden is. Van 16-02 t/m 20-02 sierde een mannetje de Veenoordkolk bij Deventer en op 03-03 foerageerden 2 vrouwtjes bij Melkleen, Terwolde. Een ander kustgebonden eend is de **Grote Zee-eend** *Melanitta fusca* die echter elk jaar wel ergens opduikt in het binnenland. Zo ook op 16-12 toen een groepje van 7 exemplaren werd waargenomen op de Veenoordkolk.

Kwartel t/m zilverreigers

De **Kwartel** *Coturnix coturnix* is een soort die door zijn verborgen, nachtelijke leefwijze maar weinig gezien wordt en de waarnemingen hebben dan ook allemaal betrekking op roepende/baltsende mannetjes. De eerste roepende vogel van het jaar werd gehoord op 28-04 in de Randerwaarden waar ook op 24-05 een roepende vogel aanwezig was. Uit mei komen nog 4 waarnemingen maar de hoofdmoot wordt gehoord in juni met vogels bij Brummen, Wijhe, Veessen, Deventer, Herxen en Vorchten. De laatste roepende vogel werd gehoord op 12-07 bij Nieuw Rande, Deventer. Op 10-12 werd een foeragerende **Kuifduiker** *Podiceps auritus* ontdekt op de IJssel ter hoogte van Gorssel. De **Geoorde Fuut** *Podiceps nigricollis* werd iets vaker gezien maar blijft toch ook een zeldzaamheid bij ons. Op 11-03 werden twee vogels ontdekt op de Yperenplas en deze werden tot tenminste 21-04 gezien. Op 02-05 was een vogel aanwezig in de Keizers- en Stobbewaarden en de enige najaarswaarneming betrof een vogel die van 17-11 t/m 23-11 verbleef in de Randerwaarden. Op 31-01 kleurde De Weerd bij Wilp even roze door de aanwezigheid van een **Flamingo** *Phoenicopterus roseus* welk in gezelschap was van een **Chileense Flamingo** *Phoenicopterus chilensis*. Beide vogels droegen een rode ring met opschrift ZV en waren afkomstig uit de kolonie in het Zwilbrocker Venn, net over de grens bij Groenlo. Op 02-09 vloog een jonge Flamingo rond in de Welsumerwaarden, ook deze droeg een rode ring. De **Zwarte Ooievaar** *Ciconia nigra* is een doortrekker die in juli maar vooral in augustus wordt waargenomen. De eerste overtrekkende vogel werd gezien op 08-07 boven de IJsseluiterwaarden bij Zutphen en op 26-07 was er kort een vogel aanwezig bij Dortherhoek, Bathmen. De laatste voor juli vloog op 30-07 over landgoed Dorth en op 11-08 vloegen er twee over Lettele en een dag later een vogel over Joppe. Een jonge vogel was van 11-08 t/m 17-08 regelmatig aanwezig op de Gorsselsche Heide en omgeving. Op 21-08 vloog een vogel over De Mars bij Zutphen en op 26-08 een over landgoed 't Schol. 28-08 was een vogel ter plaatse bij de Yperenplas, vloog een vogel over de Nijenbekerleij en 's avonds nog een over De Weerd, Wilp. Een **Zwarte Ibis** *Plegadis falcinellus* werd op 18-09 overtrekkend gezien boven de Duursche Waarden. De **Lepelaar** *Platalea leucorodia* is inmiddels geen zeldzaamheid meer maar blijft bijzonder om te zien. Inmiddels is deze soort tot broeden gekomen in de Hengforderwaarden waar op 07-05 vier nesten met eieren werden gevonden en op 05-06 werden er 6 nesten geteld en op 30-06 acht bezette nesten met jongen. Naast deze broedvogels trokken er ook vogels door of verbleven ze enige tijd in gebieden in de uiterwaarden. Deze soort werd voornamelijk gezien vanaf mei t/m oktober met op 01-11 nog een exemplaar in de Roetwaarden. De piek van de aanwezigheid lag in augustus en september waarbij groepen van enkele vogels tot groepen van 50, 75 en zelfs 95 vogels voorkwamen. Belangrijke gebieden voor deze soort zijn onder andere de Hengforderwaarden, Welsumerwaarden, Randerwaarden en de Rammelwaard. Met regelmaat werden gekleurde exemplaren waargenomen en deze bleken geringd te zijn op de Ventjagersplaten, Zuid Holland. Een **Kwak** *Nycticorax nycticorax* werd op 06-08 gezien in de Welsumerwaard en betrof een juveniel exemplaar. Op dezelfde datum en tijd werd door een andere waarnemer een adulte kwak gemeld in hetzelfde gebied. Op 12-08 vloog een exemplaar over de Rammelwaard, Voorst en op 25-08 werd een juveniel gezien

in de Duursche Waarden. Een jagende **Purperreiger** *Ardea purpurea* werd op 19-06 gezien bij Vorchten en op 02-9 vloog een vogel op bij Overbroek, Terwolde. Diezelfde avond werden meerdere roepende exemplaren opgemerkt vanaf een dakterras in Colmschate, tijdens hun nachtelijke trektocht. Is de **Grote Zilverreiger** *Egretta alba* inmiddels een "gewone" vogel, zijn kleine verwant de **Kleine Zilverreiger** *Egretta garzetta* is dat zeker nog niet. Op 28-04 werd een foeragerende vogel gezien langs de Schipbeek bij Deventer welke ook nog op 29-04 aanwezig was, een dag later liep een vogel bij de Kieftenbeltskolk. Op 20-07 vloog een exemplaar samen met Grote Zilverreigers richting zuid over de Randerwaarden en een half uurtje later, werd waarschijnlijk dezelfde vogel ter plaatse gezien bij de Yperplas. Op 22-07 werd een exemplaar gezien in de Welsumerwaard en de Duursche Waarden en van 28-07 t/m 01-08 werd eerst 1 later 2 vogels gezien in de Buitenwaarden bij Wijhe. Op 04-08 vloog een vogel in noordelijke richting over de Herxerwaard en van 11-08 t/m 14-08 een vogel aanwezig in de Duursche Waarden. In de Rammelwaard werd op 16-08 een vogel gezien en diezelfde dag 's avonds werd een vogel vliegend richting noord over de Randerwaarden gezien welke een half uurtje later richting zuid terugvloog om de volgende ochtend nog aanwezig te zijn in het gebied. Op 19-08 verscheen een exemplaar op de Voorsterklei en t/m 10-09 werden hier en in de nabij gelegen Rammelwaard meerdere vogels gezien het hoogste aantal was een groepje van 5 op 22-08.

Roofvogels t/m Kraanvogel

De **Visarend** *Pandion Haliaeetus* werd dit jaar 134 keer gemeld, meestal als doortrekker maar regelmatig bleven er ook vogels enige tijd pleisteren in een visrijke omgeving. De hoogste aantallen werden in September gezien, traditioneel de beste doortrekmaand. Slechts drie vogelaars waren zo gelukkig om een **Lammergier** *Gypaetus barbatus* te zien. Deze nieuwe soort voor ons werkgebied werd op 02-06 samen met Ooievaars overvliegend opgemerkt bij Lettele en 15 minuten later gezien en gefotografeerd boven Wesepe-Boxbergen. Op 08-04 werd een vrouw **Steppekiekendief** *Circus macrourus* opgemerkt vliegend boven Bathmen in noordoostelijke richting. De **Grauwe Kiekendief** *Circus Pygargus* werd iets vaker gezien; op 25-05 een overvliegend exemplaar boven de Bolwerksweiden en op 17-08 een vogel over Leesten, Zutphen gevolgd door een laat exemplaar op 14-10 over Lettele. De **Rode Wouw** *Milvus milvus* werd in alle maanden van het jaar gezien met een duidelijke piek in het voorjaar met de meeste waarnemingen in April. In het najaar was oktober de maand met de hoogste aanwezigheid. 2018 was het jaar met verweg de meeste meldingen vanaf 2005, 194 keer en dat heeft vooral te maken met een groot aantal waarnemingen van de broedvogels in de buurt van Wesepe-Boxbergen. Als doortrekker is deze soort vanuit het gehele werkgebied gemeld. De **Zwarte Wouw** *Milvus migrans* werd slechts 19 keer gemeld waarbij het in alle gevallen ging om overvliegende vogels met de hoogste aantallen in april en mei. De eerste vogel werd gemeld op 25-03 en de laatste op 02-09 en slechts een keer werden twee vogels tegelijk gezien, richting noordoost over Lettele. Het aantal waarnemingen van de **Zeearend** *Haliaeetus albicilla* is vanaf 2013 spectaculair gestegen, in 2012 nog slechts 4 keer en in 2013 al 193 keer. Dit heeft alles te maken met de landelijke toename en met de sinds die tijd jaarrond aanwezige vogels ten noorden van Deventer en alhoewel hier ook volwassen vogels pleisteren is het helaas nog niet tot een broedgeval gekomen. De meeste waarnemingen komen uit de Duursche Waarden en de Welsumerwaard maar deze soort is, zeker in de winter in het gehele uiterwaardengebied aangetroffen. De **Ruigpootbuizerd** *Buteo lagopus* werd slechts 7 keer gemeld en het betrof hier alleen maar overvliegende vogels in de maanden oktober en november. Op 13-10 vloog een vogel over Raalte, op 27-10 over Lettele en op 03-11 een vogel bij Bathmen gevolgd door een vogel boven Deventer op 13-11. In de Vorchterwaarden was op 16-11 een jagende vogel aanwezig en op 18-11 weer een vogel over Bathmen en de laatste van het jaar was op 25-11 aanwezig in de Hengforderwaarden. **Roodpootvalken** *Falco vespertinus* werden dit jaar gezien bij Veessen, overvliegend naar oost op 16-05 en 2 juvenielen waren aanwezig op de Voorsterklei op 30-08. Van het **Smelleken** *Falco*

columbarius werden 29 waarnemingen gedaan waarbij het om 27 verschillende vogels ging. Nagenoeg alle waarnemingen hadden betrekking op langs- en overvliegende vogels gedurende de trekperiodes, 7 in het voorjaar en 18 in het najaar met een piek in Oktober. November en December leverde nog eens 4 exemplaren op.

Voor de **Kwartelkoning** *Crex crex* was het een slecht jaar met slechts 3 verschillende roepende vogels. Op 12-05 werd een vogel gehoord in de Buitenwaarden bij Wijhe en verder in de eerste paar dagen van juni nog een roepende vogel bij Melkleen, Terwolde en een exemplaar bij Molenweg, Terwolde. Het aantal **Kraanvogels** *Grus grus* dat jaarlijks wordt gezien is per jaar verschillend en dit jaar waren de aantallen vrij laag. Meestal betrof het vogels die op de trek werden gezien en een enkele keer ging het om pleisterende vogels. Zo ook de eerste waarneming van het jaar toen op 10-01 een groep van 25 vogels rondliep op de Bolwerksweiden. Op 11-01 vlogen 14 vogels over Voorstonden, Brummen waarna het tot 03-03 duurde toen er 10 foeragerende vogels aanwezig waren bij het Appensche Bos, Voorst. Die dag en de dagen daarna bleken de omstandigheden gunstig genoeg om kraanvogels over Nederland te voeren en op 03-03 werd de eerste groep van 76 vogels gezien boven Warnsveld. T/m 06-03 bleven er groepen overvliegen, variërend van enkelingen tot groepen van 250-300 exemplaren. Hierna ging het nog wel door maar werden de aantallen rap minder en tot en met 13-06 werden er met regelmaat overtrekkende vogels gemeld. Het najaar leverde maar 4 waarnemingen op, tussen 07-10 en 18-11 vlogen nog eens 72 over ons werkgebied.

Steltlopers

Leuk was de waarneming van een koppeltje **Steltkluten** *Himantopus himantopus* op 20-05 in de Randerwaarden. Helaas waren de vogels erg schuw en door aanwezige recreanten verdwenen de vogels al weer snel. De **Kluut** *Recurvirostra avosetta* is een zeldzame doortrekker in ons gebied, vooral eind maart/april. Dit jaar bleven er echter meerder vogels hangen en op 14-04 waren er 4 adulte vogels aanwezig in de Roetwaarden die begin mei nog steeds aanwezig waren. Op 07-05 werd het eerste bezette nest met eieren gevonden op 18-05 bleek het om maar liefst 3 nesten te gaan. Twee paar bleek succesvol en op 03-06 werden deze gezien met kleine jongen en uit vervolgwarnemingen lijkt het erop dat beide paren elk 1 jong hebben grootgebracht. De **Goudplevier** *Pluvialis apricaria* is een soort die vooral in maart werd gezien tijdens de voorjaartrek en de waarnemingen betroffen zowel overvliegende als pleisterende vogels. Op 10-01 foerageerden twee vogels op de Bolwerksweiden en op 08-03 acht vogels op dezelfde plek. Op 09-03 tien vogels bij Boerhaar en de dag daarna 14 overvliegende exemplaren boven Lettele. Op 16-03 vloog een groep van zeker 100 Goudplevieren op van een akker op de Bolwerksweiden die snel hoogte wonden en uit het zicht verdwenen. Op 17-08 zater er twee op de Nijenklerklei en diezelfde dag 13 foeragerend nabij de Oude IJssel, Zutphen die een dag later geelschap kregen waardoor de grope uitgroeide tot 31 exemplaren. Een ander mooie groep zat op 19-03 op de Wilpse Klei (53 stuks) en op zowel 24-4 als 25-04 vlogen er respectievelijk 22 en 23 vogels over Lettele. In april werden alleen nog overtrekkende vogels gemeld met de grootste groep van 60 stuks over Den Nul. Het najaar leverde slechts vijf waarnemingen op, voornamelijk enkelingen en een groep van 18 vogel over het Boetelerveld. De enige december waarneming betrof een roepende vogel over Heeten.

De **Zilverplevier** *Pluvialis squatarola* werd op 08-08 gezien in de Randerwaarden, Diepenveen, deze was aanwezig t/m 11-08 waarbij de vogel op de laatste twee dagen gezelschap kreeg van nog een exemplaar. Beide vogels waren in zomerkleed. Op 30-09 was een vogel aanwezig bij de Veenoordkolk en op 04-10 vloog een vogel op in de Duursche Waarden. Zowel op 12-10 als op 13-10 werden er overvliegende vogels gezien over de Mars, Zutphen, het betrof drie afzonderlijke exemplaren. Zeer bijzonder is de waarneming van een overtrekkende **Morinelplevier** *Charadrius morinellus* op 10-09 over Heeten. April is de maand om uit te kijken, en vooral te luisteren, naar de **Regenwulp** *Numenius phaeopus*. Deze soort werd in die maand 25 keer gemeld (89 exemplaren, grootste groep 24 stuks op 18-04 in de Welsumerwaard). Ander waarnemingen kwamen uit juli, augustus en september met in totaal 13 vogels verdeeld over 9 waarnemingen. Leuk voor het binnenland was een groep van 11 **Rosse Grutto** *Limosa lapponica* die op 25-04 over de Bolwerksplas vloog. Een soort die waarschijnlijk over het hoofd wordt gezien is de **Temmincks Strandloper** *Calidris temminckii*. Deze kleine, onopvallende vogel werd van 08-08 t/m 11-08 gezien in de Randerwaarden en eveneens in hetzelfde gebied een waarneming van 04-09 t/m 17-09. Mogelijk betrof het dezelfde vogel die langere tijd in het gebied aanwezig was. De Randerwaarden blijkt voor meer soorten steltlopers een goed gebied te zijn want een groot deel van de waarnemingen van de **Bonte Strandloper** *Calidris alpina* komt hiervandaan (7 van de 20 ingevoerde waarnemingen,

22 verschillende exemplaren) waarbij het om 8 verschillende vogels ging. De meeste waarnemingen werden gedaan tijdens de najaarstrek en 'slechts' 7 uit maart en april o.a in de Welsumerwaard, Katerstee, Voorsterklei en Veenoordkolk. De grootste groep betrof vier vogels op 27-09 in de Keizers-en Stobbewaarden. Spectaculair was de ontdekking van een **Baird's Strandloper** *Calidris bairdii* langs de oevers van de Bolwerksplas. De vogel werd 's middags 02-11 ontdekt en na bekendmaking kon de vogel de andere dag door vele vogelaars vanuit het gehele land worden bekeken en gefotografeerd. Helaas was de vogel een dag later al weer vertrokken, dit tot verdriet van vogelaars die nog kwamen kijken. Dit betrof het 15^e geval voor Nederland en maar liefst het 2^e geval voor ons werkgebied, na een vogel die van 13-05

t/m 17-05 2012 verbleef bij de Veenoordkolk. Het **Bokje** *Lymnocyptus minimus* blijft een aangename verassing om tegen te komen waarbij het meestal gaat om vogels die vlak voor je voeten opvliegen, een stukje zwigend wegvliegen en al snel weer in de begroeiing landen. Een enkele keer lukte het om deze soort foeragerend te zien. Bijna alle waarnemingen betrof enkelingen en slechts 1 keer werd een groepje gezien (7 stuks opvliegend op 09-11 bij de Veenoordkolk) Deze soort werd zowel in het voorjaar als in het najaar/ winter waargenomen en werd 28 keer gemeld. Op 20-10 werd een **Poelruiter** *Tringa stagnatilis* gemeld vanuit de Welsumerwaard, Veessen en op 19-04 werd een groepje van 3 **Bosruiters** *Tringa glareola* gezien in de Randerwaarden. Deze soort is toch ook een erg schaarse doortrekker bij ons en werd vooral in mei en juli/augustus gemeld, meestal enkelingen, soms 2 of 3 exemplaren bij elkaar. De soort werd 26 keer gemeld waarbij het om ca. 23 verschillende vogels ging. De laatste waarneming van dit jaar was op 20-09, twee exemplaren in de Hengforderwaarden. Nog schaarser dan de vorige is de **Zwarte ruiter** *Tringa erythropus* met maar 15 meldingen, deels van dezelfde vogels. De eerste verscheen op 03-05 in de Voorsterklei en dit was ook de enige voorjaarswaarneming. De eerstvolgende waarneming betrof 5 vogels in de Randerwaarden op 20-08 en op 21-08 vloog een vogel over de Veenoordkolk. De vogels van de Randerwaarden bleven nog even hangen en op 05-09 was er nog steeds 1 vogel aanwezig. Een andere vogel vloog op 04-09 over de uiterwaarden bij Zutphen en op 10-09 was er een vogel aanwezig in zowel de Hengforderwaarden als bij de Yperenplas. Op 15-09 sierde een exemplaar de Voorsterklei en de laatste waarneming betrof een overvliegende vogel op 13-10 over de Mars, Zutphen.

Meeuwen t/m Nachtzwaluw

Kustvogels in het binnenland blijven toch altijd weer bijzonder zoals de **Drieteenmeeuw** *Rissa tridactyla* waarvan een derde kalenderjaar vogel werd gezien, vliegend richting noord over de IJssel op 08-06. Een tweede waarneming waarneming betrof een 1e kalenderjaar vogel die eerst bij de Yperenplas werd gemeld en in de schemering teruggevonden werd op de slaapplek bij de Veenoordkolk. De vogel oogte verzwakt en is ook niet meer waargenomen. Ronduit spectaculair was de vondst van een adult, zomerkleed **Vorkstaartmeeuw** *Xema sabini* op 24-08 bij de Yperenplas. De vogel werd om 09:10 ontdekt maar vloog al snel op en verplaatste zich naar de Veenoordkolk. Hier werd de vogel om 10:26 teruggevonden maar helaas besloot de vogel al snel dat het mooi was geweest en ging er toch weer vandoor. Dit betrof de eerste waarneming van deze soort voor ons werkgebied, die slechts door drie waarnemers kon worden bekeken en gefotografeerd. De **Dwergmeeuw** *Hydrocoloeus minutus* was dit voorjaar erg schaars. Op 05-04 vloog een adult over de Mars, Zutphen, op 10-04 een vogel over de Ossewaard en op 16-04 en 17-04 verbleef een exemplaar op de Yperenplas. Ondanks de toename van deze soort als broedvogel in Nederland blijft de **Zwartkopmeeuw** *Ichthyophaga melanocephalus* bij ons nog steeds en grote zeldzaamheid. Op 28-04 werd een exemplaar gezien op de Voorsterklei, op 10-05 een subadult op de Veenoordkolk en een 1e winter werd gezien en gefotografeerd in de Randerwaarden. Vroeger net zo zeldzaam maar tegenwoordig veel algemener is de **Pontische Meeuw** *Larus cachinnans* welke dit jaar

een absoluut record aan waarnemingen opleverde. Werd deze soort in de voorgaande twee jaren zo rond de honderd keer gemeld, dit jaar was dat verdrievoudigd en eindigde de teller op 331 ingevoerde waarnemingen. Deze soort werd het gehele jaar gemeld met een piek in maart, mei, november en december, de laagste presentie viel in juli en augustus. De beste plaatsen voor deze soort zijn de Veenpoordkolk, Yperenplas en de Welsumerwaard maar overal langs de IJssel werd deze soort waargenomen. De toename is, naast een daadwerkelijke toename van deze soort ook te danken aan het feit dat steeds meer vogelaars weten hoe ze deze meeuw kunnen herkennen. Met regelmaat werden gekleurde vogels waargenomen met gele of rode ringen, deze bleken uit Duitsland en Polen afkomstig. Was de **Geelpootmeeuw** *Larus michahellis* eerder talrijker dan de vorige soort, momenteel is het andersom en werd deze soort 200 keer gemeld met een piek in de maand september. Het aantal waarnemingen lag in 2018 ook

duidelijk boven die van eerdere jaren en ook dat zal deels te maken hebben met een verbeterde kennis omtrent de herkenning van deze soort. Tussen 17-04 en 30-04 vond er een kleine influx plaats van de **Noorde Stern** *Sterna paradisaea* die begon met de waarneming van 1 vogel in adult zomerkleed op de Yperenplas om 10:55 op 17-04. Die avond was het aantal gegroeid naar 5 vogels waarna het weer rustig werd totdat er op 24-04 maar liefst een groep van 40 exemplaren op dezelfde plek aanwezig was. Daarna schommelde de aantallen van enkelingen tot 30 stuks op 26-04 en 6 stuks op 30-04 op de Veenoordkolk. De laatste waarneming betrof een vogel op de Weerd bij Wilp. Hiermee was dit jaar het beste tot nu toe voor deze sterk aan zee gebonden soort! Met 23 waarnemingen was het een mager jaar voor de **Zwarte Stern** *Chlidonias niger* en eigenlijk het slechtste jaar

sinds 2013. De eertse vogel werd op 17-04 waargenomen boven de Yperenplas waarna het aantal waarnemingen begon op te lopen in mei en juni. De grootste groep betrof 7 foeragerende vogels op 12-05 in de Roetwaarden. In juli werden nog enkele vogels gezien waaronder 5 vogels 13-07 boven de IJssel bij Gorssel en op 25-08 werd een juveniele vogel gefotografeerd in de Randerwaarden, de laatste van het jaar was een adult ruiend naar winterkleed in hetzelfde gebied op 01-09. Erg leuk was de waarneming van een **Kleine Jager** *Stercorarius parasiticus* op 28-10 bij De Weerd, Wilp. Helaas was deze vogel snel weer vertrokken en kon dus niet door meerdere waarnemers gezien worden. De vorige Kleine Jager betrof een langsvliegende vogel op 30-06-2013 over de Marshaven, Zutphen en de laatste twitchbare zat op 10-07-2012 bij de Veenoordkolk. Tussen 12-05 en 14-09 werden slechts 20 waarnemingen van de **Zomertortel** *Streptopelia turtur* ingevoerd. Dat deze soort sterk achteruit gaat is bekend en roepende vogels met mogelijk een territorium werden gemeld uit De Duursche Waarden, Fortmond/ Den Nul (steenfabriek en de Zaaij). Een roepende **Oehoe** *Bubo bubo* werd op 27-12 gemeld vanuit De Haere en Hengforderwaarden, Olst en **Velduilen** *Asio flammeus* werden op 25-05 gezien in het Assendorpsche Broek bij Heerde en bij Wapenveld, Heerde. Dit jaar waren er twee paartjes **Nachtzwaluw** *Caprimulgus europaeus* aanwezig op de Gorsselse Heide welk zich in de avonduren regelmatig lieten horen tussen 21-05 en 17-07. Tijdens de excursie van de vogelwerkgroep op 06-06 werden 4 vogels gehoord en gezien. Op 15-06 werd op twee plekken op het Boetelerveld ook vogels gehoord waar er eerder op 30-05 ook een werd gehoord.

Draaihals t/m Ortolaan

Slechts 2 **Draaihalzen** *Jynx torquilla* lieten zich zien dit jaar. Op 20-04 een exemplaar pleisterend bij Voorst en op 03-05 een roepend exemplaar bij Linde, Deventer. De **Grauwe Klauwier** *Lanius collurio* werd dit jaar maar enkele keren waargenomen. Op 06-05 en 13-05 een paartje in broedbiotoop in het Nijendalproject bij Olst, op 19-05 een vrouwtje en de dag daarna een mannetje aldaar. Op 29-05 nog een vrouwtje en op 27-06 een adult mannetje in het gebied. Op 08-07 werden in De Wolbroeken bij Olst (niet zo ver bij het Nijendalproject vandaan) 3 vogels gezien, ouders met jong?? Van 10-08 t/m 15-8 werd een juveniel/vrouwtje gezien bij De Weerd, Wilp. Ook voor de **Klapekster** *Lanius excubitor* was het geen goed jaar. Het Boetelerveld leverde op 14-10 een exemplaar op en ook op 11-12 en 30-12 werd

hier een vogel gezien. Op de Gorsselse Heide was een vogel aanwezig op 04-12 waarna nog waarnemingen volgde op 11-12 en 24-12. Met drie waarnemingen van drie verschillende vogels was het voor de **Buidelmees** *Remiz pendulinus* in ons werkgebied juist weer een goed jaar. Op 22-04 werd een mannetje gezien in de Hengforderwaarden, op 29-04 een roepende vogel vanuit de Oude IJssel bij Zutphen en op 30-04 een roepende vogel in de Welsumerwaard. De **Bladkoning** *Phyloscopus inornatus* kende in 2018 landelijk gezien een erg goed jaar met zeer veel waarnemingen, vooral langs de kust. Bij ons leverde dat twee waarnemingen op van roepende vogels. Op 05-10 een vogel bij Herxen en op 08-10 werd door twee mensen het geluid opgenomen van een roepende vogel op landgoed 't Schol, Wilp. Deze vogel liet zich ook prima bekijken hetgeen bij de **Rietzanger** *Acrocephalus schoenobaenus* lang niet altijd het geval is. Op 25-05 werd deze soort opgemerkt in het Lierder- en Molenbroek, Wijhe en op 19-06 zat er een luidkeels te zingen langs de Schipbeek bij Deventer. Op 09-08 liet een juveniele vogel zich mooi fotograferen in de Randerwaarden en de laatste voor dit jaar zat op 28-08 bij Steenenkamer. De **Sprinkhaanzanger** *Locustella naevia* hoor je ook vaker dan dat je hem/haar ziet zo ook op 29-04 toen een vogel zich liet horen in de Tichelbeekse Waarden bij Zutphen. Van 09-05 t/m 27-05 zat een vogel te zingen in het Oostermaet, Lettele en van 18-05 t/m 29-06 liet een vogel in de Rammelward, Voorst zijn zangkunsten horen. Op 05-06 was er ook nog een vogel aanwezig bij Melkleen, Terwolde en op 17-08 werd een foeragerende vogel gezien op de Weerd, Wilp. Spectaculair was de **Krekelzanger** *Locustella fluviatilis* die niet alleen volop zat te zingen maar zich ook nog eens goed liet bekijken. Deze vogel werd op 13-5 ontdekt in het Boetelerbroek bij Raalte en bleef maar liefst t/m 02-06 aanwezig, een prima kans voor twitchend Nederland om deze soort op de lijst bij te schrijven. Deze soort werd dan ook 276 keer ingevoerd op waarneming.nl. Dit was de tweede waarneming van deze soort binnen ons werkgebied maar wel de eerste twitchbare. Op 03-07-1999 werd een vogel gehoord in de Roetwaarden, Olst waar deze vogel op 06-07-1999 werd gevangen en geringd. Een soort die onopvallend aanwezig is, is de **Taigaboomkruiper** *Certhia familiaris* waarvan op 06-10 een exemplaar werd gemeld op landgoed Schoonheeten, Raalte. De eerste **Beflijster** *Turdus torquatus* werd op 04-04 gezien bij Wijhe en t/m 27-4 werden op verschillende plaatsen pleisterende vogels gezien met een groepje van 6 op de Gorsselse Heide op 27-04. Het najaar leverde meer exemplaren op met de eerste twee op 29-04 over het Boetelerveld waarna t/m 03-11 overtrekkende vogels werden gezien. Meestal in kleine groepjes zoals acht stuks op 03-10 bij Lettele en vijf stuks op 05-10 over het Boetelerveld. In maart komt de **Blauwborst** *Luscinia svecica* weer terug in het land en dat leverde bij ons een waarneming van een vogel in de Ossewaard op 21-03 en op 24-03 een vogel bij de Yperenplas. Op 12-04 werd een exemplaar gezien bij Heerde en tussen 24-04 en 25-05 werd een zingende vogel enkele keren gemeld vanuit de Welsumerwaard, Veessen. Bijna net zo zeldzaam tegenwoordig is de **Nachtegaal** *Luscinia megarhynchos* waarvan de eerste op 18-04 werd gehoord op de Mars, Zutphen. Hier was een paartje aanwezig en t/m 28-05 werd hier een zingende vogel gehoord, op 06-08 twee alarmerende vogels en op 17-08 nog een roepende vogel vanuit hetzelfde gebied. Andere plaatsen waar deze soort werd gehoord waren Landgoed Haveke, Eefde op 24-04, Zwarte Kolk, Voorst (2 vogels) op 10-05, Warnsveld op 17-05 en bij de Reutekolk, Olst op 25-05.

De **Engelse Kwikstaart** *Motacilla flavissima* werd drie keer opgemerkt; op 20-04 een mannetje in de Randerwaarden, op 29-08 een exemplaar bij de Bolwerksplas en op 01-09 een vogel bij de Veenoordkolk. Iets vaker kwamen er meldingen van de **Noordse Kwikstaart** *Motacilla thunbergi* binnen maar waar deze soort vroeger in grote groepen werd gezien blijven het nu maar enkelingen die tijdens de trek in april en mei worden opgemerkt. Dit jaar leverde slechts 7 exemplaren op met een laatste vogel in de randerwaarden op 03-09. Herkenning van de **Rouwkwikstaart** *Motacilla yarrellii* blijft een lastig iets en zeker onder minder goede lichtomstandigheden kunnen Witte Kwikstaarten M. Alba soms ook erg donker lijken. De winterwaarneming met foto van 3 exemplaren in de Buitenwaarden, Wijhe heeft mijn inziens dan ook betrekking op de Witte Kwikstaart gezien de lichte kleur van de bovendelen in contrast met de zwarte keel.

Twee waarnemingen die ook beter binnen de normale verschijningstijd van deze soort passen waren een vogel op 06-03 bij Elshof, Wijhe en op 25-05 wederom een vogel bij Wijhe. De enige **Grote Pieper** *Anthus richardi* vloog op 26-09 over het Boetelerveld en deze plek leverde op 02-09 ook een overvliegende **Duinpieper** *Anthus campestris* op. Een eerdere waarneming van deze soort werd gedaan op 22-08 toen een vogel luid roepend over Lettele vloog. Een nog niet beoordeelde geluidsopname van een overtrekkende **Siberische Boompieper** *Anthus hodgsoni* op 05-11 over het Boetelerveld zou een nieuwe soort voor ons werkgebied betekenen. Deze soort is de laatste jaren aan het toenemen dus blijf opletten op verdachte boompiepers in het late najaar/winter. Het Boetelerveld leverde dit jaar ook de enige **Roodmus** *Carpodacus erythrinus* op met een zingende vogel op 24-05 die slechts 10 minuten ter plaatse was. Een groep **Fraters** *Linaria flavirostris* die aanwezig was bij de Veenoordkolk en omgeving trok veel bekijks. In tegenstelling tot vroeger is ook deze soort een erg schaarse wintergast geworden. Op 02-11 werden de eerste 3 vogels gezien bij de Veenoordkolk en een dag later een vogel bij de Bolwerksplas. Vanaf 04-11 t/m 19-12 werden regelmatig groepjes gemeld bij de Teugse Kolk, Veenoordkolk en Kieftenbeltkolk. Het grootste aantal betrof een groep van 20 exemplaren op 25-11 bij de Veenoordkolk. De **Grote Kruisbek** *Loxia pytyopsittacus* werd slechts een keer waargenomen en wel op 26-03 toen een mannetje zat te snoepen van Pijnboomkegels op de Gorsse Heide. **Europese Kanaries** *Serinus serinus* werden slechts drie keer opgemerkt; 10-04 bij Colmschate, 14-10 overvliegend bij de Mars, Zutphen en op diezelfde dag 1 overvliegend bij Heeten. De **IJsgors** *Calcarius lapponicus* werd voornamelijk opgemerkt op trektelposten, zo vloog er op 07-10 een vogel over het Boetelerveld en op 11-10 een exemplaar over de Mars. Op 12-10 en 13-10 vloog er weer een exemplaar over het Boetelerveld en op 01-12 was er een pleisterende vogel aanwezig bij de Veenoordkolk. We eindigen dit overzicht met de **Ortolaan** *Emberiza hortulana* waarvan alleen maar overtrekkende vogels werden opgemerkt. Op 26-08 vlogen twee exemplaren over het Boetelerveld en één over de Hengforderwaarden. Op 27-08 vloog een vogel op uit de Randerwaarden, 28-08 een vogel over het Boetelerveld en op 30-08 wederom een exemplaar over de Randerwaarden. De laatste twee waarnemingen betrof 2 vogels over Lettele op 01-09 en een vogel over de Mars, Zutphen op 19-09.

Tabel met alle ingevoerde soorten. Rode soorten zijn exoten en escapes zoals die in het overzicht van waarneming.nl stonden vermeld.

#	soort	vroegste datum	laatste datum
1	Rosse Fluiteend - <i>Dendrocygna bicolor</i> *	23-10-2018	23-10-2018
2	Rotgans - <i>Branta bernicla</i>	2-1-2018	2-1-2018
3	Roodhalsgans - <i>Branta ruficollis</i>	4-2-2018	23-12-2018
4	Grote Canadese Gans - <i>Branta canadensis</i>	1-1-2018	29-12-2018
5	Brandgans - <i>Branta leucopsis</i>	1-1-2018	31-12-2018
6	Kleine Canadese Gans - <i>Branta hutchinsii</i> *	2-1-2018	28-8-2018
7	Indische Gans - <i>Anser indicus</i> *	12-1-2018	14-12-2018
8	Ross' Gans - <i>Anser rossii</i>	14-11-2018	28-12-2018
9	Sneeuwvangans - <i>Anser caerulescens</i>	18-2-2018	13-12-2018
10	Grauwe Gans - <i>Anser anser</i>	1-1-2018	31-12-2018
11	Kleine Rietgans - <i>Anser brachyrhynchus</i>	27-1-2018	27-12-2018
12	Toendrarietgans - <i>Anser serrirostris</i>	1-1-2018	28-12-2018
13	Kolgans - <i>Anser albifrons</i>	1-1-2018	31-12-2018
14	Zwarte Zwaan - <i>Cygnus atratus</i> *	17-2-2018	22-2-2018
15	Knobbelzwaan - <i>Cygnus olor</i>	1-1-2018	30-12-2018
16	Kleine Zwaan - <i>Cygnus bewickii</i>	8-1-2018	29-12-2018
17	Wilde Zwaan - <i>Cygnus cygnus</i>	1-1-2018	29-12-2018
18	Nijlgans - <i>Alopochen aegyptiaca</i> *	1-1-2018	31-12-2018
19	Bergeend - <i>Tadorna tadorna</i>	1-1-2018	22-12-2018
20	Casarca - <i>Tadorna ferruginea</i>	16-2-2018	17-11-2018
21	Muskuseend - <i>Cairina moschata</i> *	12-1-2018	18-12-2018
22	Mandarijneend - <i>Aix galericulata</i> *	14-1-2018	10-12-2018
23	Zomertaling - <i>Spatula querquedula</i>	1-4-2018	20-9-2018
24	Australische Slobeend - <i>Spatula rhynchotis</i> *	6-4-2018	6-4-2018
25	Slobeend - <i>Spatula clypeata</i>	1-1-2018	29-12-2018
26	Krakeend - <i>Mareca strepera</i>	1-1-2018	27-12-2018
27	Smient - <i>Mareca penelope</i>	1-1-2018	29-12-2018
28	Wilde Eend - <i>Anas platyrhynchos</i>	1-1-2018	29-12-2018
29	Pijlstaart - <i>Anas acuta</i>	2-1-2018	23-12-2018
30	Wintertaling - <i>Anas crecca</i>	1-1-2018	30-12-2018
31	Krooneend - <i>Netta rufina</i>	12-2-2018	8-5-2018
32	Grote Tafeleend - <i>Aythya valisineria</i> *	1-1-2018	1-1-2018
33	Tafeleend - <i>Aythya ferina</i>	1-1-2018	31-12-2018
34	Witoogeend - <i>Aythya nyroca</i>	10-2-2018	29-7-2018
35	Kuifeend - <i>Aythya fuligula</i>	1-1-2018	31-12-2018
36	Topper - <i>Aythya marila</i>	16-2-2018	3-3-2018
37	Grote Zee-eend - <i>Melanitta fusca</i>	16-12-2018	16-12-2018
38	Brilduiker - <i>Bucephala clangula</i>	1-1-2018	30-12-2018
39	Nonnetje - <i>Mergellus albellus</i>	1-1-2018	30-12-2018
40	Grote Zaagbek - <i>Mergus merganser</i>	1-1-2018	31-12-2018
41	Rosse Stekelstaart - <i>Oxyura jamaicensis</i> *	9-9-2018	9-9-2018
42	Kalkoen - <i>Meleagris gallopavo</i> *	20-10-2018	20-10-2018

43	Rode Patrijs - <i>Alectoris rufa</i> *	23-3-2018	23-3-2018
44	Patrijs - <i>Perdix perdix</i>	8-1-2018	27-12-2018
45	Kwartel - <i>Coturnix coturnix</i>	28-4-2018	12-7-2018
46	Fazant - <i>Phasianus colchicus</i> *	2-1-2018	30-12-2018
47	Dodaars - <i>Tachybaptus ruficollis</i>	1-1-2018	30-12-2018
48	Fuut - <i>Podiceps cristatus</i>	1-1-2018	30-12-2018
49	Kuifduiker - <i>Podiceps auritus</i>	10-12-2018	10-12-2018
50	Geoorde Fuut - <i>Podiceps nigricollis</i>	11-3-2018	23-11-2018
51	Flamingo - <i>Phoenicopterus roseus</i>	31-1-2018	2-9-2018
52	Chileense Flamingo - <i>Phoenicopterus chilensis</i> *	31-1-2018	27-8-2018
53	Zwarte Ooievaar - <i>Ciconia nigra</i>	8-7-2018	28-8-2018
54	Ooievaar - <i>Ciconia ciconia</i>	1-1-2018	31-12-2018
55	Zwarte Ibis - <i>Plegadis falcinellus</i>	18-9-2018	18-9-2018
56	Lepelaar - <i>Platalea leucorodia</i>	21-3-2018	1-11-2018
57	Kwak - <i>Nycticorax nycticorax</i>	6-8-2018	25-8-2018
58	Blauwe Reiger - <i>Ardea cinerea</i>	1-1-2018	30-12-2018
59	Purperreiger - <i>Ardea purpurea</i>	19-6-2018	2-9-2018
60	Grote Zilverreiger - <i>Ardea alba</i>	1-1-2018	31-12-2018
61	Kleine Zilverreiger - <i>Egretta garzetta</i>	28-4-2018	10-9-2018
62	Aalscholver - <i>Phalacrocorax carbo</i>	1-1-2018	30-12-2018
63	Roodkopgier - <i>Cathartes aura</i> *	6-8-2018	6-8-2018
64	Visarend - <i>Pandion haliaetus</i>	5-4-2018	17-10-2018
65	Lammergier - <i>Gypaetus barbatus</i> *	2-6-2018	2-6-2018
66	Wespendief - <i>Pernis apivorus</i>	1-5-2018	20-9-2018
67	Sperwer - <i>Accipiter nisus</i>	1-1-2018	31-12-2018
68	Havik - <i>Accipiter gentilis</i>	1-1-2018	30-12-2018
69	Bruine Kiekendief - <i>Circus aeruginosus</i>	17-3-2018	16-11-2018
70	Blauwe Kiekendief - <i>Circus cyaneus</i>	20-1-2018	30-12-2018
71	Steppekiekendief - <i>Circus macrourus</i>	8-4-2018	8-4-2018
72	Grauwe Kiekendief - <i>Circus pygargus</i>	25-5-2018	14-10-2018
73	Rode Wouw - <i>Milvus milvus</i>	6-3-2018	17-11-2018
74	Zwarte Wouw - <i>Milvus migrans</i>	25-3-2018	2-9-2018
75	Zearend - <i>Haliaeetus albicilla</i>	7-1-2018	27-12-2018
76	Ruigpootbuizerd - <i>Buteo lagopus</i>	13-10-2018	25-11-2018
77	Buizerd - <i>Buteo buteo</i>	1-1-2018	30-12-2018
78	Waterral - <i>Rallus aquaticus</i>	1-1-2018	27-12-2018
79	Kwartelkoning - <i>Crex crex</i>	12-5-2018	5-6-2018
80	Waterhoen - <i>Gallinula chloropus</i>	1-1-2018	28-12-2018
81	Meerkoet - <i>Fulica atra</i>	1-1-2018	30-12-2018
82	Kraanvogel - <i>Grus grus</i>	10-1-2018	18-11-2018
83	Scholekster - <i>Haematopus ostralegus</i>	1-1-2018	2-12-2018
84	Steltkluut - <i>Himantopus himantopus</i>	20-5-2018	20-5-2018
85	Kluut - <i>Recurvirostra avosetta</i>	22-3-2018	20-6-2018
86	Kievit - <i>Vanellus vanellus</i>	1-1-2018	27-12-2018
87	Goudplevier - <i>Pluvialis apricaria</i>	10-1-2018	30-12-2018
88	Zilverplevier - <i>Pluvialis squatarola</i>	8-8-2018	13-10-2018

89	Bontbekplevier - <i>Charadrius hiaticula</i>	10-2-2018	14-10-2018
90	Kleine Plevier - <i>Charadrius dubius</i>	27-2-2018	3-9-2018
91	Morinelplevier - <i>Charadrius morinellus</i>	10-9-2018	10-9-2018
92	Regenwulp - <i>Numenius phaeopus</i>	1-4-2018	17-8-2018
93	Wulp - <i>Numenius arquata</i>	1-1-2018	27-12-2018
94	Rosse Grutto - <i>Limosa lapponica</i>	25-4-2018	25-4-2018
95	Grutto - <i>Limosa limosa</i>	2-2-2018	1-8-2018
96	Kemphaan - <i>Calidris pugnax</i>	6-3-2018	8-10-2018
97	Temmincks Strandloper - <i>Calidris temminckii</i>	8-8-2018	17-9-2018
98	Bonte Strandloper - <i>Calidris alpina</i>	4-3-2018	1-12-2018
99	Bairds Strandloper - <i>Calidris bairdii</i>	2-11-2018	3-11-2018
100	Houtsnip - <i>Scolopax rusticola</i>	14-1-2018	16-12-2018
101	Bokje - <i>Lymnocyptes minimus</i>	25-1-2018	20-12-2018
102	Watersnip - <i>Gallinago gallinago</i>	5-1-2018	24-12-2018
103	Oeverloper - <i>Actitis hypoleucos</i>	7-1-2018	4-11-2018
104	Witgat - <i>Tringa ochropus</i>	7-1-2018	29-12-2018
105	Tureluur - <i>Tringa totanus</i>	5-3-2018	3-9-2018
106	Poelruiter - <i>Tringa stagnatilis</i>	20-10-2018	20-10-2018
107	Bosruiter - <i>Tringa glareola</i>	19-4-2018	20-9-2018
108	Zwarte Ruiter - <i>Tringa erythropus</i>	3-5-2018	13-10-2018
109	Groenpootruiter - <i>Tringa nebularia</i>	20-4-2018	18-10-2018
110	Drieteenmeeuw - <i>Rissa tridactyla</i>	8-6-2018	19-11-2018
111	Vorkstaartmeeuw - <i>Xema sabini</i>	24-8-2018	24-8-2018
112	Kokmeeuw - <i>Chroicocephalus ridibundus</i>	1-1-2018	28-12-2018
113	Dwergmeeuw - <i>Hydrocoloeus minutus</i>	5-4-2018	17-4-2018
114	Zwartkopmeeuw - <i>Ichthyophaga melanocephalus</i>	28-4-2018	3-9-2018
115	Stormmeeuw - <i>Larus canus</i>	1-1-2018	30-12-2018
116	Grote Mantelmeeuw - <i>Larus marinus</i>	1-1-2018	29-12-2018
117	Zilvermeeuw - <i>Larus argentatus</i>	1-1-2018	30-12-2018
118	Pontische Meeuw - <i>Larus cachinnans</i>	1-1-2018	30-12-2018
119	Geelpootmeeuw - <i>Larus michahellis</i>	1-1-2018	28-12-2018
120	Kleine Mantelmeeuw - <i>Larus fuscus</i>	2-1-2018	30-12-2018
121	Visdief - <i>Sterna hirundo</i>	5-4-2018	25-8-2018
122	Noordse Stern - <i>Sterna paradisaea</i>	17-4-2018	10-5-2018
123	Zwarte Stern - <i>Chlidonias niger</i>	17-4-2018	1-9-2018
124	Kleine Jager - <i>Stercorarius parasiticus</i>	28-10-2018	28-10-2018
125	Stadsduif - <i>Columba livia forma domestica</i>	12-1-2018	13-11-2018
126	Holenduif - <i>Columba oenas</i>	1-1-2018	30-12-2018
127	Houtduif - <i>Columba palumbus</i>	1-1-2018	28-12-2018
128	Zomertortel - <i>Streptopelia turtur</i>	12-5-2018	14-8-2018
129	Turkse Tortel - <i>Streptopelia decaocto</i>	1-1-2018	28-12-2018
130	Koekoek - <i>Cuculus canorus</i>	10-4-2018	14-9-2018
131	Kerkuil - <i>Tyto alba</i>	12-1-2018	31-12-2018
132	Bosuif - <i>Strix aluco</i>	7-1-2018	4-12-2018
133	Steenuil - <i>Athene noctua</i>	1-1-2018	22-12-2018
134	Ransuil - <i>Asio otus</i>	10-1-2018	3-12-2018

135	Velduil - <i>Asio flammeus</i>	25-5-2018	25-5-2018
136	Nachtzwaluw - <i>Caprimulgus europaeus</i>	21-5-2018	16-7-2018
137	Gierzwaluw - <i>Apus apus</i>	19-4-2018	9-9-2018
138	IJsvogel - <i>Alcedo atthis</i>	1-1-2018	30-12-2018
139	Draaihals - <i>Jynx torquilla</i>	20-4-2018	3-5-2018
140	Middelste Bonte Specht - <i>Dendrocoptes medius</i>	4-1-2018	24-12-2018
141	Kleine Bonte Specht - <i>Dryobates minor</i>	29-1-2018	24-12-2018
142	Grote Bonte Specht - <i>Dendrocopos major</i>	1-1-2018	31-12-2018
143	Zwarte Specht - <i>Dryocopus martius</i>	1-1-2018	27-12-2018
144	Groene Specht - <i>Picus viridis</i>	1-1-2018	29-12-2018
145	Torenvalk - <i>Falco tinnunculus</i>	1-1-2018	30-12-2018
146	Roodpootvalk - <i>Falco vespertinus</i>	16-5-2018	30-8-2018
147	Smelleken - <i>Falco columbarius</i>	3-3-2018	27-12-2018
148	Boomvalk - <i>Falco subbuteo</i>	5-4-2018	9-10-2018
149	Slechtvalk - <i>Falco peregrinus</i>	1-1-2018	27-12-2018
150	Grasparriet - <i>Melospittacus undulatus</i> *	30-6-2018	24-10-2018
151	Grauwe Klauwier - <i>Lanius collurio</i>	6-5-2018	15-8-2018
152	Klapekster - <i>Lanius excubitor</i>	14-10-2018	30-12-2018
153	Wielewaal - <i>Oriolus oriolus</i>	5-5-2018	24-7-2018
154	Gaai - <i>Garrulus glandarius</i>	1-1-2018	30-12-2018
155	Ekster - <i>Pica pica</i>	1-1-2018	28-12-2018
156	Kauw - <i>Coloeus monedula</i>	1-1-2018	28-12-2018
157	Roek - <i>Corvus frugilegus</i>	1-1-2018	28-12-2018
158	Zwarte Kraai - <i>Corvus corone</i>	1-1-2018	30-12-2018
159	Raaf - <i>Corvus corax</i>	1-1-2018	31-12-2018
160	Zwarte Mees - <i>Periparus ater</i>	2-1-2018	13-12-2018
161	Kuifmees - <i>Lophophanes cristatus</i>	14-1-2018	29-12-2018
162	Glanskop - <i>Poecile palustris</i>	1-1-2018	24-12-2018
163	Matkop - <i>Poecile montanus</i>	21-1-2018	24-12-2018
164	Pimpelmees - <i>Cyanistes caeruleus</i>	1-1-2018	31-12-2018
165	Koolmees - <i>Parus major</i>	1-1-2018	31-12-2018
166	Buidelmees - <i>Remiz pendulinus</i>	22-4-2018	30-4-2018
167	Boomleeuwerik - <i>Lullula arborea</i>	10-2-2018	22-11-2018
168	Veldleeuwerik - <i>Alauda arvensis</i>	17-1-2018	3-12-2018
169	Oeverzwaluw - <i>Riparia riparia</i>	6-4-2018	2-9-2018
170	Boerenzwaluw - <i>Hirundo rustica</i>	31-3-2018	19-10-2018
171	Huiszwaluw - <i>Delichon urbicum</i>	6-4-2018	27-9-2018
172	Staartmees - <i>Aegithalos caudatus</i>	1-1-2018	31-12-2018
173	Fluiter - <i>Phylloscopus sibilatrix</i>	22-4-2018	14-6-2018
174	Bladkoning - <i>Phylloscopus inornatus</i>	5-10-2018	8-10-2018
175	Fitit - <i>Phylloscopus trochilus</i>	4-4-2018	6-9-2018
176	Tjiftjaf - <i>Phylloscopus collybita</i>	5-1-2018	24-12-2018
177	Rietzanger - <i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	25-5-2018	28-8-2018
178	Kleine Karekiet - <i>Acrocephalus scirpaceus</i>	21-4-2018	1-9-2018
179	Bosrietzanger - <i>Acrocephalus palustris</i>	29-4-2018	17-8-2018
180	Spotvogel - <i>Hippolais icterina</i>	6-5-2018	1-8-2018

181	Sprinkhaanzanger - <i>Locustella naevia</i>	29-4-2018	17-8-2018
182	Krekelzanger - <i>Locustella fluviatilis</i>	13-5-2018	2-6-2018
183	Zwartkop - <i>Sylvia atricapilla</i>	16-2-2018	4-12-2018
184	Tuinfluiter - <i>Sylvia borin</i>	20-4-2018	6-9-2018
185	Braamsluiper - <i>Sylvia curruca</i>	9-4-2018	1-9-2018
186	Grasmus - <i>Sylvia communis</i>	6-4-2018	8-9-2018
187	Vuurgoudhaan - <i>Regulus ignicapilla</i>	23-2-2018	31-12-2018
188	Goudhaan - <i>Regulus regulus</i>	1-1-2018	31-12-2018
189	Winterkoning - <i>Troglodytes troglodytes</i>	1-1-2018	29-12-2018
190	Boomklever - <i>Sitta europaea</i>	1-1-2018	31-12-2018
191	Taigaboomkruiper - <i>Certhia familiaris</i>	6-10-2018	6-10-2018
192	Boomkruiper - <i>Certhia brachydactyla</i>	1-1-2018	31-12-2018
193	Spreeuw - <i>Sturnus vulgaris</i>	1-1-2018	30-12-2018
194	Beflijster - <i>Turdus torquatus</i>	4-4-2018	3-11-2018
195	Merel - <i>Turdus merula</i>	1-1-2018	31-12-2018
196	Kramsvogel - <i>Turdus pilaris</i>	1-1-2018	31-12-2018
197	Koperwiek - <i>Turdus iliacus</i>	1-1-2018	29-12-2018
198	Zanglijster - <i>Turdus philomelos</i>	1-1-2018	29-12-2018
199	Grote Lijster - <i>Turdus viscivorus</i>	1-1-2018	31-12-2018
200	Grauwe Vliegenvanger - <i>Muscicapa striata</i>	4-5-2018	5-9-2018
201	Roodborst - <i>Erithacus rubecula</i>	1-1-2018	31-12-2018
202	Blauwborst - <i>Luscinia svecica</i>	21-3-2018	25-5-2018
203	Nachtegaal - <i>Luscinia megarhynchos</i>	18-4-2018	17-8-2018
204	Bonte Vliegenvanger - <i>Ficedula hypoleuca</i>	12-4-2018	4-8-2018
205	Zwarte Roodstaart - <i>Phoenicurus ochruros</i>	9-3-2018	2-12-2018
206	Gekraagde Roodstaart - <i>Phoenicurus phoenicurus</i>	1-4-2018	3-11-2018
207	Paapje - <i>Saxicola rubetra</i>	25-3-2018	13-11-2018
208	Roodborsttapuit - <i>Saxicola rubicola</i>	2-1-2018	15-12-2018
209	Tapuit - <i>Oenanthe oenanthe</i>	1-4-2018	21-10-2018
210	Huismus - <i>Passer domesticus</i>	1-1-2018	29-12-2018
211	Ringmus - <i>Passer montanus</i>	1-1-2018	29-12-2018
212	Heggenmus - <i>Prunella modularis</i>	1-1-2018	28-12-2018
213	Engelse Kwikstaart - <i>Motacilla flavissima</i>	20-4-2018	1-9-2018
214	Gele Kwikstaart - <i>Motacilla flava</i>	3-4-2018	10-10-2018
215	Noordse Kwikstaart - <i>Motacilla thunbergi</i>	26-4-2018	3-9-2018
216	Grote Gele Kwikstaart - <i>Motacilla cinerea</i>	1-1-2018	30-12-2018
217	Rouwkwikstaart - <i>Motacilla yarrellii</i>	9-1-2018	25-5-2018
218	Witte Kwikstaart - <i>Motacilla alba</i>	1-1-2018	30-12-2018
219	Grote Pieper - <i>Anthus richardi</i>	26-9-2018	26-9-2018
220	Duinpieper - <i>Anthus campestris</i>	22-8-2018	2-9-2018
221	Graspieper - <i>Anthus pratensis</i>	1-1-2018	28-12-2018
222	Boompieper - <i>Anthus trivialis</i>	4-4-2018	11-10-2018
223	Siberische Boompieper - <i>Anthus hodgsoni</i>	5-11-2018	5-11-2018
224	Waterpieper - <i>Anthus spinoletta</i>	1-1-2018	30-12-2018
225	Vink - <i>Fringilla coelebs</i>	1-1-2018	31-12-2018
226	Keep - <i>Fringilla montifringilla</i>	5-1-2018	28-12-2018

227	Appelvink - <i>Coccothraustes coccothraustes</i>	1-1-2018	30-12-2018
228	Goudvink - <i>Pyrrhula pyrrhula</i>	1-1-2018	30-12-2018
229	Roodmus - <i>Carpodacus erythrinus</i>	24-5-2018	24-5-2018
230	Groenling - <i>Chloris chloris</i>	1-1-2018	24-12-2018
231	Frater - <i>Linaria flavirostris</i>	2-11-2018	19-12-2018
232	Kneu - <i>Linaria cannabina</i>	7-1-2018	28-12-2018
233	Grote Barmsijs - <i>Acanthis flammea</i>	1-1-2018	29-12-2018
234	Kleine Barmsijs - <i>Acanthis cabaret</i>	2-1-2018	29-10-2018
235	Grote Kruisbek - <i>Loxia pytyopsittacus</i>	26-3-2018	26-3-2018
236	Kruisbek - <i>Loxia curvirostra</i>	2-1-2018	2-12-2018
237	Putter - <i>Carduelis carduelis</i>	1-1-2018	30-12-2018
238	Europese Kanarie - <i>Serinus serinus</i>	10-4-2018	14-10-2018
239	Sijs - <i>Spinus spinus</i>	1-1-2018	31-12-2018
240	IJsgors - <i>Calcarius lapponicus</i>	7-10-2018	1-12-2018
241	Geelgors - <i>Emberiza citrinella</i>	13-1-2018	24-12-2018
242	Ortolaan - <i>Emberiza hortulana</i>	26-8-2018	19-9-2018
243	Rietgors - <i>Emberiza schoeniclus</i>	2-1-2018	27-12-2018

**Staan deze soorten
volgend jaar ook in
het overzicht ?**

De spectaculaire groei van het aantal
ingevoerde Pontische Meeuwen

